Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 69 (17192) | 1986 оной мартын 22, суббото | Сэн 3 мүн.

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОДО

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой ээлжээтэ заседани боложо, КПСС-эй XXVII съездын Резолюциие, съезддэ ЦК-гай хэһэн Политическэ элидхэлэй хараа заабаринуудые бэелүүлгэдэ хабаатай тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараалһан байна. Съездын табиһан үргэн ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ эршэмтэй хүдэлмэридэ совет политическэ байгуулалтын бүхы шатануудые дары хабаадуулха шухала гэжэ баталагдан абтаһан тогтоол соо үшөө дахин тэмдэглэгдээ. Экономико хүгжөөлгын, социальна политикын, гүрэнэй байгуулалтын, үзэл сурталай хүдэлмэриин үндэһэн шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хабаатай бүлэг хэмжээнүүд тодорхойлогдобо.

Тусхайлбал, һалбари бүхэндэ, предприяти бүхэндэ үйлэдбэриие шэнэдхэн хубилгалгын холын хараата программануудые зохёохоор, мүн түсэблэлгые һайжаруулха, арадай ажахые хүтэлбэрилгын һалбари һалбариин ба территориальна гуримуудые зүбөөр тааралдуулан табиха, продукциин шанар тухай хуули баталан абаха шухала алхамуудые бэелүүлхээр хараалагданхай. Партиин социальна политикые бэелүүлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдана. Энээнтэй дашарамдуулан, хүн зоной гэр байра һайжаруулха, хото, хүдөө болбосон түхэлтэй болгохо, граждан барилгын шанарые дээшэлүүлхэ. ороной социально-соёлой комплексые хүгжөөхэ талаар шэглүүлэгдэһэн бүлэг хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэхэ байна.

Съездын хараа заабаринуудые бэелүүлхэ асуудалнуудаар хуулиин хэдэн актнуудай проектнүүдые һаяар бэлдэжэ эхилхыень КПСС-эй ЦК-гай Политбюро СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, СССР-эй Госпланай, СССР-эй Госснабай, зохихо министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, КПСС-эй ЦК-гай таһагуудта дурадхаба. Энэ хүдэлмэриие бэелүүлхын хойноһоо хинахыень КПСС-эй ЦК-гай Секретариадта даалгагдаа.

Партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тогтоол баталан абаба. Агропромышленна комплексдо экономико эрхилэлгые нарижуулан һайжаруулха, тэдэнэй ажал ябуулгын үрэ дүнгүүдэй түлөө колхоз, совхозуудай эдэбхи үүсхэлые нилээд үргэдхэхэ. бэеэ даагаад ажаллаха арга шадабари болон харюусалгыень дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд энэ тогтоолоор хараалагданхай. Тогтоолтой зохилдуулагдажа, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгын ба худалдалгын, мүн материально-техническэ нөөсэнүүдээр хангалгын хэмжээнүүдые тодорхойлхо нормативна арга онолдо орохоор түсэблэгдэнэ.

Түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлдэ орооһо болон хүдөө ажахын бусад продукци тогтууритай һайнаар үйлэдбэрилхэ түсэбүүдые жэл жэлээр хараалжа, союзна болон автономито республикануудта, хизаарнууд болон областьнуудта хүргэхэ шухала. Имагтал түсэбтэ табан жэлэй жэл бүхэндэ баталагдаһан түсэбүүд ниитэ союзна ба республиканска фонднуудта оруулагдаха зэргэтэй.

Эдеэ хоолой зүйлнүүдые үргэдхэжэ, тэдээгээр хүн зониие хангалгые һайжаруулха талаар нютагай зургаануудай аша туһые дээшэлүүлхэ зорилготойгоор түсэбөө дүүргэһэнэйнь һүүлээр тэдэнэй мэдэлдэ мяханай, һүнэй ба бусад продукциин нөөсэнүүд үлөөгдэхэ ёһотой. Колхоз, совхозууд түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэгдэһэн бүхы продукцияа, хартаабха. үрэ жэмэс болон овощой талаар түсэбөөр хараалагдаһан продукциин горитой хубинь кооперативна наймаанда, колхозой дэлгүүрнүүд дээрэ худалдагдаха юм. Колхоз, совхозуудай, СССР-эй Госагропромой болбосоруулгын ба бусад предприятинуудай бүхы үйлэдбэриин элдэб шатануудые хамтын подрядта, ажахын тоосоондо оруулха шухала.

Колхоз, совхозуудай, агропромышленна комплексын бүхы предприятинуудай ажалай түлбэри, мүнгэ һомололго. урьһалалга, хүдөөгэй барилгые эмхидхэлгэ, агропромышленна үйлэдбэриин бусад һалбаринууд нарижуулан һайжаруулагдажа байна.

Ажахы эрхилэлгын экономическа онол аргануудые ажабайдалда батаар бэелүүлгэ ороной эдеэ хоолой комплексые хүгжөөлгые хурдадхаха, ажалшадые элдэб янзын эдеэ хоолой зүйлнүүдээр гүйсэд хангалгын зорилгые шиидхэхэ ёһотой гэжэ Политбюро тэмдэглээ. Энэ хадаа хүдөөдэ үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөлгын мүнөөнэй шатын гол зорилго болоно. Тэрэниие бэелүүлгэ түбтэ, нютагуудта ябуулагдадаг политическэ, эмхидхэлэй ба ажахын хүдэлмэриин гол үндэһэ һуури болохо ёһотой.

Тоолон тодорхойлолгын техникын талаар бэелүүлэгдэжэ байдаг хүдэлмэриие залан хүтэлбэрилгые һайжаруулха тухай, тэрэниие хэрэглэлгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ тухай тогтоолые КПСС-эй ЦК. СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталан абаба. Тоолон тодорхойлолгын техникын хэрэгсэлнүүдые зохёон бүтээжэ, тэрэниие арадай ажахыда хэрэглэхэ, хангаха бүхы хүдэлмэриие залан хүтэлбэрилгын түлөө харюусалгые энэ комитедтэ даалгалгатай тоолон тодорхойлолгын техникэ ба информатикын талаар СССР-эй ниитэ союзна Гүрэнэй комитет байгуулхые энэ тогтоолоор хараалагдана.

Районно соёлой байшангуудые, хүдөөгэй клубуудые олоор бариха, тэдэнэй материально-техническэ бааза бэхижүүлхэ хэмжээнүүдые Политбюро тодорхойлоо. Түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлдэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэйхидэ орходоо, хоёр дахин ехэ клубай эмхи зургаануудые барихаар хараалагдана. Энэнь районуудай түбүүдтэ, хүдөө нютагуудта соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриие гол түлэб һайжаруулха, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ клубуудай, соёлой байшангуудай үүргые дээшэлүүлхэ арга олгохо байна.

Совет соёлой жаса байгуулха тухай зарим ниитын эмхинүүдэй, эрдэм болон искусствын ажал ябуулагшадай үүсхэлые Политбюро һайшааба. Иимэ жаса байгуулха гээшэ олонниитын ажал ябуулгые али болохоор хүгжөөхэ талаар шэглүүлэгдэһэн партиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ шухала алхам болохо байна гэжэ тэмдэглэгдээ. Шэнэ эмхи соёлой байгуулалтада хүн зониие эдэбхитэйгээр элсүүлэн хабаадуулха, социалис уран һайханай соёлые саашаданиь хүгжөөхын, ажалшадай соёлой эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые бүри гүйсэд дүүрэнээр хангахын аша туһада материальна арга боломжонуудые, зохёохы хүсэлэл оролдолгонуудые эдэбхижүүлхэ уялгатай.

«Үүрэй солбон—Галлейн һолир» гэжэ проект научна ба бодото элитэ ехэ удха шанартай байна гэжэ Политбюро тэмдэглээ. «Вега» гэжэ планетэнүүд хоорондын автомат станцинуудые зохёон бүтээлгэдэ, ниидхүүлгэдэ совет эрдэмтэд, конструкторнууд, инженернүүд, техникүүд болон хүдэлмэришэд, олохон коллективүүд, эмхинүүд ехэ хубитаяа оруулһан байна. Иимэ ехэ хэмжээнэй замбуулинай проектые бэелүүлгэдэ зарим социалис болон капиталис оронуудай эрдэмтэд. мэргэжэлтэд хабаадаа. Замбуулинай дайдые амгалан тайбан байдалда шэнжэлхэ зорилготойгоор элдэб гүрэнүүдэй эрдэм-техникын хүсые нэгэдүүлхэ шухала, аша үрэ ехэтэй гэжэ заагдаба.

Ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха, аха дүү социалис оронуудтай харилсаа холбоогоо гүнзэгыруулхэ, партиин эб найрамдалта гадаадын политическэ стратегиие бэелүүлхэ талаар КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ хабаатай бусад зарим асуудалнууд КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

США-гай конгрессто СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй хандаһан уряа

Америкын Холбоото Штадуудай конгрессэй хүндэтэ гэшүүд!

Ядерна буу, зэбсэг туршалгануудые дары болюулха тухай тон шухала удха шанартай асуудалаар СССР-эй Верховно Соведэй үмэнэһөө таанадта хандаха гээшэ уялгамнай болоно гэжэ тэрэнэй Президиум тоолоно.

Аргентинын, Индиин, Мексикын, Танзаниин, Швециин ба Грециин хүтэлбэрилэгшэдэй хандалгые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев абаба. Совет-американ дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй Женевэдэ болоһон уулзалга дээрэ ядерна ба замбуулинай буу, зэбсэгүүд тушаа хөөрэлдөөнүүдтэ дары үрэ дүнгүүдые туйлахые шиидэнхэй байһанаа мэдүүлээ һэн гэжэ тэдэнэр һануулна. Дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй ээлжээтэ уулзалга болотор али бүхы ядерна туршалгануудһаа СССР болон США-гай арсаха талаар шэглүүлэгдэһэн бүтэмжэтэй һайн дурадхал бэшэг соо оруулагдана.

Президент Р. Рейганэй иимэ удхатай хандалга абаһыень мэдэнэбди.

Мартын 31-һээ хойшо США-да түрүүшын ядерна тэһэлэлгын хэгдэтэр Советскэ Союз ядерна тэһэлэлгэнүүдые хэхэгүй юм гэжэ М. С. Горбачев харюу соогоо тэмдэглэһэн байгаа.

Тиигэжэ Советскэ Союз зургаан ороной һанамжые дэмжэбэ бшуу. Энэнь юун бэ гэхэдэ, ядерна зэбсэг туршалгые болюулха тухай шууд сэхэ уряатайгаар мүнөө долоон гүрэн Америкын Холбоото Штадуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ хандажа байна гэһэн удхатай. Элдэб түбинүүдтэхи эдэ оронуудта миллиардһаа дээшэ хүн ажаһуудаг юм. Эб найрамдалда дуратай бүхы хүнүүд тэдэнэртэй хамтарна.

Советскэ Союз нэгэ талаһаа долоон һараһаа дээшэ саг соо ядерна туршалгануудые хэнэгүй. Энэ үе соо США хуулитаар соносхогдоһон долоон ядерна тэһэлэлгэ хээ, харин апрель һарада наймадахи тэһэлэлгэ хэхые бэлдэжэ байна. Тиимэһээ хоёр гүрэнэй хараа бодолой тад илгаатай байһые бүхы дэлхэй ойлгоно.

СССР болон США-да хандахадаа, зургаан ороной хүтэлбэрилэгшэд иигэжэ мэдүүлбэ: «Манай амиды мэндэ байдалые хангахын түлөө таанад лэ гол харюусалгатайт». СССР өөрынгөө зүгһөө энэ харюусалгаяа гүйсэд мэдэрнэ. Али бүхы — хоёр, гурбан болон олон талын үндэһэ һуури дээрэ ядерна зэбсэг туршалгануудые хорихо тухай хөөрэлдөөнүүдые хэхээр тэрэ бэлэн лэ. Мүнөө Америкын Холбоото Штадууд һанамжаяа хэлэхэ ёһотой.

Манай һанахада, ядерна туршалгануудые хоёр талаһаа зогсоохо, бүрин хүсэдөөр болюулха ябадалые буруушаагшадай һанал бодолые эрид шүүмжэлхэ байнабди.

Жэшээнь, американ ядерна буу зэбсэгэй «бата бэхи» байһые хинахын тула туршалгануудые хэхэ шухала гэжэ хэлсэдэг. Бодото дээрээ тэрэниие шэнэдхэн һайжаруулхын, тэрэнэй сэрэгэй ба һандаргахы шэнжэнүүдые үргэдхэхын, шэнэ түхэлэй, тэрэ тоодо замбуулинай дайдада хэрэглэгдэхэ зэбсэгүүдые бүтээхын тула туршалганууд үнгэргэгдэдэг байна. Тиимэһээ хүн зониие олоорнь хюдаха буу зэбсэгэй хүсые бүри дэбэргэхын тула иимэ зорилго табигдана. Зүгөөр, мүнөө бии байһан буу зэбсэгүүдээр хүн түрэлтэниие үгы хэхэ, бүмбэрсэг дэлхэйе хумхиин тооһон болгохо аргатай байна.

Хиналтын онол арганууды зохёолгоёо хизаарлаябди гэжэ мэдүүлнэ. Гэбэшье тиихэдээ туршалгануудые болюулха тухай үгээ ойлголсолгонуудые сахихые бэшэ, харин үргэлжэлүүлхые хүсэжэ байһан ядерна тэһэлэлгэнүүдые хинан шалгахые дурадхана бшуу.

Бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада ядерна туршалгануудые болюулжа болохо байһачдань этигэнхэйбди. Тэрээнһээ гадна, Советскэ Союз бүри саашадаа дабшахаар бэлэн лэ. Манай зуун жэлэй һүүл болотор ядерна буу зэбсэгһээ хүн түрэлтэниие гүйсэд сүлөөлхэ үргэн ехэ, шата шатын программые тэрэ тодорхойлоо һэн. Тус программа дэлхэйн бүхы гүрэнүүдэй, бүхы парламентнуудай, бүхы правительствануудай анхаралда табигданхай. Тэрэ американ конгрессэшье мэдээжэ юм.

Үгээ ойлголсолгонуудай хэлбэришэгүйгөөр сахигдахыень США-һаа бага бэшээр хүсэдэг Советскэ Союзай хиналтада ехэ анхаралаа хандуулжа байдагынь элитэ. Ядерна туршалгануудые болюулха тухай хэлсээнүүдые, саашадаа ядерна буу зэбсэгүүдые хуряаха тухай договорнуудые сахихын түлөө хиналта национальна хэрэгсэлнүүдээр, мүн ульсхоорондын ябуулгануудай туһаламжаар — шухала хэрэгтэй болоо һаань, нютаг нютагуудта хэгдэһэн шалгалтаар хангагдаха аргатай гэжэ эрдэмтэд, мэргэжэлтэд үни хада элирхэйлэн гэршэлһэн байна.

Ядерна туршалгануудые болюулха тухай асуудал мүнөө дэлхэйн арадуудай гол анхаралда табигдана. Ядерна буу зэбсэг туршалгануудые хойшолуулашагүйгөөр болюулха шухала гэжэ бүхы оронуудай политическэ ба ниитын ажал ябуулагшад, парламентаринар, эрдэм ухаанай элитэ ехэ түлөөлэгшэд, тэрэ тоодо США-гай мэдээжэ эрдэмтэд тэмдэглэнэ.

Арадуудай һанал бодолтой, дэлхэй дээрэ бата эб найрамдал хангаха гэһэн тэдэнэй абьяас ехэтэ хүсэлэнтэй зохилдуулан, США-гай хараа бодолой ядерна туршалгануудые болюулха зорилго шиидхэлгэдэ харюусахын тула өөрһөөнь дулдыдаһан бүхы юумэ хэхыень бидэ конгрессые уряалнабди.

Ядерна буу зэбсэгэй эгээл ехэ нөөсэнүүдтэй манай хоёр орон тэрэниие туршалгануудые мүн лэ түрүүлэн болюулха уялгатай. Манай хоёр орон амгалан тайбанаар ажаһууха талаар бүхы арадуудай этигэл найдалые харюулжа шадаха, харюулхашье ёһотой.

СССР ядерна тэһэлэлгэнүүдые буруушаана.

СССР юрэнхыдэнь ядерна буу зэбсэгые буруушаана.

Гэбэшье мүнөө Советскэ Союзайшье зүгһөө, Америкын Холбоото Штадуудайшье зүгһөө абтаһан ядерна тэһэлэлгэнүүдые һэргээхэгүй тухай шиидхэбэри энэ талаар хэгдэһэн түрүүшын алхам болохо ёһотой.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ.

НАУКАНУУДАЙ АКАДЕМИИН ХАМТЫН СУГЛААН

Ороной арадай ажахые шэнэдхэлгын эршэмтэй дабшаса болбол бодото байдалай эрилтэнүүдтэй зохилдуулан, эрдэм ухаанда эрид хубилалта хэхэ, эрдэм ухаанай болон шэнжэлгэнүүдэй арга боломжонуудые таһалгаряагүй үргэдхэхэ, тэдэниие нэбтэрүүлгын онол аргые нарижуулан һайжаруулха эрилтэ табина. Съездын ендэр дээрэһээ олохон делегадууд үгэ хэлэхэдээ, эрдэм ухаанай шиидхэгдээгүй асуудалнууд тушаа, тэрэнэй арга боломжонуудые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ асуудалнууд тушаа тогтоһон байгаа. Ороной ажабайдалда тон шухала энэ хөөрэлдөөн МГУ-гай конференц-зал соо үргэлжэлүүлэгдэһэн байна. СССР-эй Наукануудай академиин жэл бүри үнгэргэгдэдэг хамтын суглаанай сесси эндэ мартын 19-дэ нээгдэбэ.

КПСС-эй XXVII съездын хүдэлмэриин хойноһоо совет эрдэмтэд анхаралтайгаар ажаглажа байһан, тэрээн дээрэ найруулагдаһан гол бодолнууд болон дурадхалнуудые ажабайдалай тодорхой эрилтэнүүдтэ, манай орёо ба харюусалгатай үе сагай уряада үгтэһэн бодото ба этигэмээр харюу мэтээр хүлеэн абаһан байна гэжэ СССР-эй Наукануудай академиин президент академик А. П. Александров оролто үгэ соогоо хэлэбэ. Орон дотор үнгэргэгдэдэг эрдэм шэнжэлгын бүхы хүдэлмэриие тааралдуулан хүтэлдэг Наукануудай академиин үүргые энэ табан жэлдэ эрид дээшэлүүлхэ шухала, гээд президент онсолон тэмдэглэбэ. Тиихэдээ гүнзэгы ехэ шэнжэлгэнүүдтэ гол удха шанар олгогдохо.

«КПСС-эй XXVII съезд совет эрдэм ухаанай зорилгонууд тухай» гэһэн элидхэл СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент академик П. Н. Федосеев хэбэ.

Хамтын суглаанай хүдэлмэридэ КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар М. В. Зимянин, В. А. Медведев гэгшэд хабаадалсаһан байна.

Наукануудай академиин жэл бүри үнгэргэгдэдэг суглаанай сесси хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр.

(ТАСС).

«ПРОГРЕСС-25» НИИДХҮҮЛЭГДЭБЭ

ТАСС-ай мэдээсэл

«Мир» гэһэн замбуулинай научна станциин ажал ябуулгые хангаха программатай зохилдуулагдан, 1986 оной мартын 19-дэ Москвагай сагаар 13 час 08 минутада «Прогресс-25» гэһэн ашаанай автомат онгосо Советскэ Союзһаа ниидхүүлэгдэбэ.

Гаргашалагдадаг материалнууд болон элдэб ашаа замбуулинай станцида абаашаха зорилгоор энэ онгосо табигдаа.

«Прогресс-25» гэһэн онгосо иимэ параметртэйгээр замбуулинай дайдада гаргагдаба:

— Газарай нюрууһаа эгээл саада захань — 268 километр;

— Газарай нюрууһаа эгээл наада захань — 189 километр;

— 88,8 минута соо Газарые тойрон дабшана;

— замайнь һоолжүү — 51,6 градус.

Телеметрическэ мэдээсэлнүүдэй ёһоор, ашаанай автомат онгосын түхеэрэлгэнүүд һаадгүй һайнаар хүдэлнэ.

ПРОПАГАНДИСТНУУДАЙ ҺУРАЛСАЛ

Улаан-Үдэ хотын промышленна предприятинууд, эмхи зургаанууд болон организацинуудай пропагандистнуудай ээлжээтэ семинар КПСС-эй горком үнгэргэбэ.

Партийна болон экономическа һуралсалай пропагандистнуудай урда КПСС-эй XXVII съездын делегат, Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой директор **В. В. Саржан** съездын хүдэлмэри тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөөд, олон тоото асуудалнуудта харюусаа.

Партиин горкомой хоёрдохи секретарь **Г. Д. Басаев** үгэ хэлэхэдээ, политическэ ба экономическа һуралсалай бүхы һургуулинуудта март-май һарануудай туршада КПСС-эй XXVII съездын материалнуудаар, гол түлэб партиин ЦК-гай Политическэ элидхэлээр 8 хэшээл үнгэргэхэ хэрэгтэй гэжэ зааба. Май һарын һүүл багта, байгша оной һуралсалай түгэсхэлдэ «КПСС-эй политическэ, үзэл сурталай болон эмхидхэлэй ажал ябуулгын хэм хэмжээе, партиин үүргые дээшэлүүлгэ. КПСС-эй XXVII съездын дүнгүүд ба түүхэтэ удха шанар» гэһэн темээр конференци хаа хаанагүй үнгэргэхөөр дурадхагдаа.

Семинар дээрэ «КПСС-эй XXVII съезд мүнөөнэй дэлхэйн хүгжэлтын гол хараа шэглэлнүүд ба зүрилдөөнүүд тухай» гэһэн темээр Зүүн Сибириин соёлой институдай доцент, философиин эрдэмэй кандидат **Г. И. Балханов**, «Ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалга—стратегическэ хараа шэглэл мүн» гэһэн темээр Зүүн Сибириин технологическа институдай доцент, экономическа эрдэмэй кандидат **В. Г. Сараев** лекцинүүдые уншаба.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

ҺУНГУУЛИИН МЕДИЦИНСКЭ 31-дэхи ОКРУГТО БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ ҮДЭР ТУХАЙ;

«Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ тухай» Хуулиин 57-дохи статьятай тааралдуулан, һунгуулиин Медицинскэ 31-дэхи округто Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтые 1986 оной апрелиин 20-до, амаралтын үдэр үнгэргэхэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. БАДИЕВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. БЕРЕЩИНОВ.

Улаан-Удэ, Соведүүдэй байшан.
1986 оной мартын 20.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

ҺУНГУУЛИИН НОВОУОЯНСКА 145-дахи ОКРУГТО БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ ҮДЭР ТУХАЙ

«Буряадай АССР-эй Верховно Соведые һунгаха тухай» Хуулиин 57-дохи статьятай тааралдуулан, һунгуулиин Новоуоянска 145-дахи округто Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые 1986 оной апрелиин 20-до, амаралтын үдэр үнгэргэхэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. БАДИЕВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. БЕРЕЩИНОВ.

Улаан-Удэ, Соведүүдэй байшан.
1986 оной мартын 20.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

БУРЯАДАЙ АССР-эй НЮТАГАЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН МИНИСТРЭЭР В. Л. САВЕЛЬЕВЫЕ ТОМИЛХО ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтооно:

Буряадай АССР-эй нютагай промышленностиин министрээр Савельев Виктор Леоновичые томилхо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. БАДИЕВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. БЕРЕЩИНОВ.

Улаан-Удэ, Соведүүдэй байшан.
1986 оной мартын 18.

ХРОНИКО

Пенсидэ гараһантайнь дашарамдуулан, Завгородняя Мария Федосеевнае Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Буряадай АССР-эй нютагай промышленностиин министрэй тушаалһаа сүлөөлбэ.

УЛААН ТУГ
УРЯАЛНА, УЯЛГАЛНА

АХЫНХИДАЙ АБЬЯАС ТҮГЭС АЖА

Саяан уулын саһата мундаргануудай саана, үндэр хада хабсагай, ой тайга газартай Аха нютагай байгаалиин хүнгэн бэшэ эрхэ байдалда эндэхи хүн зон адууһа малаа амжалтатайгаар үсхэбэрилжэ, ажахынуудаа урагшатайгаар хүгжөөжэ байнхай.

Үнгэрһэн арбан нэгэдэхи табан жэлдэ, мүн 1985 ондо Бүхэроссиин социалис мүрысөөндэ, илалта туйлаһанайнгаа түлөө Ахын район РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугаар, Хүндэлэлэй дипломоор шагнагдаа һэн.

КПСС-эй XXVII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр оролсожо, ажахынуудайнь малшад, механизаторнууд, бүхы хүн зониинь районойнгоо экономическа болон социальна хүгжэлтые улам хурдадхаха, ажалдаа шэнэ амжалта туйлаха гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэй хүдэлнэ.

Энээн тухайнь доро толилогдоһон материалнууд соо уншагты.

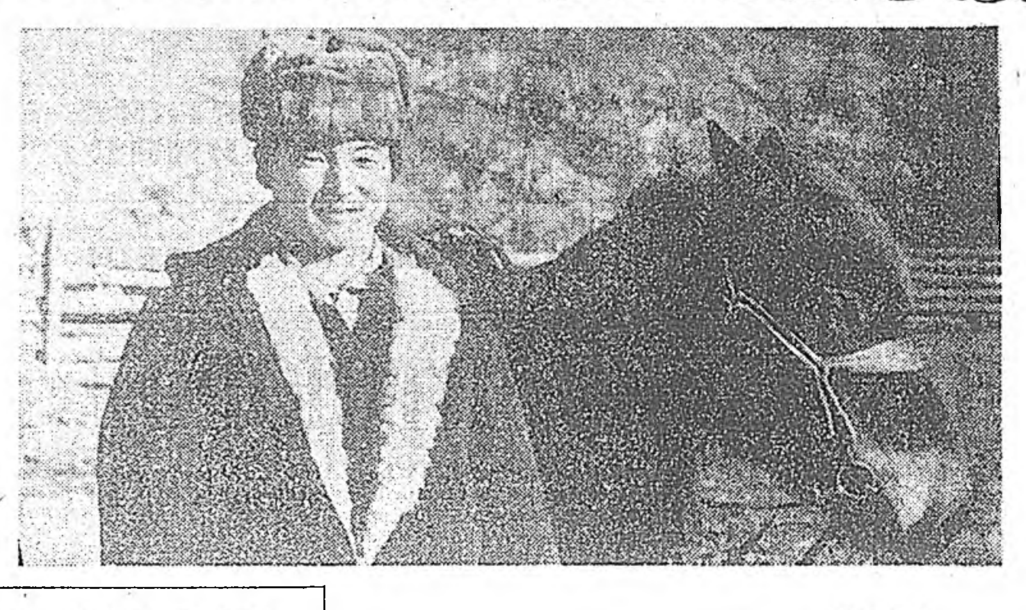

УРАГШАА ДАБШАЛТЫН ЗАМААР

Бүхы үйлэдбэридэ тогтууритай ургалта туйлаха, ороноо эдеэ хоолой зүйлнүүдээр, түүхэй эдүүдээр найдамтайгаар хангаха гэшэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдаһан дайшалхы зорилго болоно гэжэ мүнөө хүн бүхэн һайн ойлгоно. Энээн тухай КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүд соо тодо һонороор заагданхай.

«Хүдөө ажахыда урагшаа зарим тэды дабшалта хэгдээ, тиигэбэшье эндэ бии байһан дутагдалнууд үшөөл удаанай үсэдхагдана. Энэ талаар эгээл богони болзорто эрид ехэ хубилалта хэгдэхэ ёһотой» гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Политическэ элидхэл соо тэмдэглэгдээ бэлэй.

Энэ хэлэгдээшэ манай райондошье сэхэ хабаатай гэжэ һанагдана. Үндэр хада уула, ой тайга газартай, таһархай оршодог Ахын райондо хүдөө ажахые тиимэ ашаг үрэ ехэтэйгээр эрхилхэ, түргэнөөр хүгжөөхэнь бэрхэтэй гэһэн һанамжа бүри һүүлэй үе болотор бии байһан. Тиимэһээ эндэхи гол һалбари — мал ажал диилэнхидээ хуушанай аргаар эрхилэгдэжэ, адууһа малай ашаг шэмэ өөдтэйгөөр дээшэлдэггүй байгаа гэшэ.

Харин КПСС-эй майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй бэелүүлэгдэжэ эхилһэнһээ хойшо бүхы ороной, тэрэ тоодо манай республикын хүдөө ажахыда, мүн заха холын гэжэ тоологдодог Ахын районой ажахынуудташье ехэхэн хубилалтанууд туйлагдаа. Колхозуудаймнай экономико нилээд бэхижэжэ, мал ажалай үрэ дүнгүүдынь эли бодо дээшэлжэ эхилээ. Хүн зоной һуудал байдал, соёл болбосорол ургана.

Энээн тушаа хэдэн тоо, баримтануудые дурдая. Үнгэрһэн арбан нэгэдэхи табан жэлдэ район соо мяха үйлэдбэрилгын жэлэй дунда зэргын хэмжээн урда тээхиһээ 4 процентээр, һү 5 процентээр дээшэлээ. Хонидой нооһо абалга 23 процентээр ехэ болоо. Ажахынууд гүрэндэ мяха худалдаха табан жэлэй түсэбые — 104, нооһо 105 процент дүүргэһэн байна. Олонхи колхозууд һүүлэй жэлнүүдтэ сэбэр ашаг олзотой гарадаг болонхой. Тэрэнэй ашаар шэнэ барилга ехээр хэжэ, илангаяа ажаһуудалай, соёлой барилгануудые олоор бодхоохо, үйлэдбэриеэ үргэдхэхэ, зонойнгоо һуудал байдалые һайжаруулха аргатай болоо.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй, мүн 1986 оной түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнь түлөө райондо РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугай барюулагдаһан ушар урагшаа дабшалта, хүгжэлтыемнай гэршэлэн харуулһан үшөө нэгэ жэшээ болоно.

Тиигэбэшье туйлагдаһан зарим тэды дүнгүүдээрээ һанаагаа амарха үндэһэн үгы, хүдөө ажахымнай үйлэдбэридэ дутуу дунданууд, хэрэглэгдээгүй арга боломжо үшөөл ехэ гэжэ районой ажалшад һайн мэдэрнэ.

Нэн түрүүн адууһа малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхын тула тэдэнээ үбһэ тэжээлээр хүсэд һайнаар хангадаг болохо шухала. Манай эндэхи үндэр хада газарта хабартаа, зунай эхеэр хюруу унажа, ган гасуур дайража, ногоонэй, тэримал ургамалнуудай ургасада ехэхэн хохидол ушаруулдаг. Энээнһээ боложо, сабшалангай гектар бүриһөө оройдоол 4—9 хүрэтэр центнер үбһэн абтана. Зеленкын ургасашье баһал бага байһаар.

Тээд саашадаа сабшалан, мүн тарянай газарнаа найдамтай ургаса абадаг боложо шадаагүй, холо, ойрын бэлшээриие зүбөөр хэрэглэдэг болоогүй һаа, адууһа малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ зорилгые шиидхэхэмнай бэрхэтэй. Түрүүшын ээлжээндэ горитойхон сабшалан, тарянай бүхы газарые эзэдтэй болгохо, түхэреэн жэлдэ тэндэ хүдэлхэ, ургасыень дээшэлүүлхэ бүхы хүдэлмэри хэхэ ажахын тоосоондо оруулагдаһан звенонуудые колхоз бүхэндэ эмхидхэхэ, тэдэндэ бүхы хэрэгтэй техникэ, үтэгжүүлгэ үгэхэ саг ерээ. Харин жэжэхэн участогуудые малшад, луговодуудта даалгаха шухала.

Тэрэтэй хамта энэ талаар республикын хүдөө ажахын эрдэмэй эмхи зургаанууд, эрдэмтэд манда бодото туһаламжа үзүүлхэ ёһотой гэжэ хэлэхээр. Юуб гэхэдэ, манай эндэ газар тарялан эрхилэлгэдэ хүрьһэ хамгаалха зональна гуримые, зүб севооборот, түрүү технологи яажа нэбтэрүүлхэб, үтэгжүүлгэ хайшан гээд хэрэглэхэб, газарые ямар аргаар уһалхаб, ашагтайб гэхэ мэтэ асуудалнууд мүнөө хүрэтэр шиидхэбэриеэ олоогүй байна ха юм.

Хүрьһэндэ үтэгжүүлгэ оруулха, элдүүрилхэ, шэнэ газар ашаглаха, уһалха шэнэ техникэшье баһал олон хэрэгтэй болоно. Арбан хоёрдохи табан жэлдэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгые 1,5—2 дахин ехэ болгохо ёһотойбди.

Бүхы юумэн хүнүүдэй хүсөөр, тэдэнэй ухаан бодолоор, хүсэл эрмэлзэлээр, мэргэжэл шадабариинь ашаар лэ бэелүүлэгдэдэг гээшэ ааб даа. Энээн тухай партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүд соо онсо анхарал хандуулагдана.

Жэшээнь, районой ажахынуудай гол һалбари мал ажалые бүри эршэ хүсэтэйгөөр хүгжөөхэ, ашаг үрыень дээшэлүүлхэ хэрэг малшадай, мэргэжэлтэдэй оролдолгоһоо, тэдэнэй ажалдаа шэнэ түрүү онол аргануудые түргэнөөр нэбтэрүүлжэ шадаһанһаань дулдыдаха бшуу.

Нютагай байгаалиин орёо бэрхэтэй, хүнгэн бэшэ эрхэ байдалда тогтууритай һайн үрэ дүнгүүдые туйладаг, бултанда эрхим жэшээ харуулан хүдэлдэг малшад үсөөн бэшэ. «Улаан Аха» колхозой түрүү хонишод И. Б. Соётова, В. М. Ошоров, А. А. Хаптагаев, «Коммунизм» колхозой хонишон О. Б. Габанова, С. Д. Хандакова гэгшэд ямаршье жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга алгадгүй абажа түлжүүлнэ. «Улаан Аха» колхозой малшан В. Р. Базаров нёдондо мяхаһай гүүртын зуун үнеэн бүриһөө 95 тугал абажа томо болгоо. «50 лет Октября» колхозой үнинэй малшан Ф. С. Сонопов һүүлэй жэлнүүдтэ үхэрнүүдэйнгээ нэгэшье толгойе гарзалуулангүй харууһалжа, шэгнүүрыень горитойгоор нэмээнэ. Бэрхэ малшад В. Д. Семенов, Е. С. Будаев («Улаан Аха» колхоз), Э. Д. Путункеев, В. Л. Балданов («50 лет Октября» колхоз) болон бусад баһал һайн үрэ дүнгүүдые туйладаг. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малшад С. С. Сайбанов, В. В. Гомбоев гэгшэд зунай бэлшээриин үедэ үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ 889 граммаар нэмээгээ юм.

Эдэ жэшээнүүд юу харуулнаб гэхэдэ, мал ажалда жэгдэ һайн үрэ дүнгүүдые туйлаха, илангаяа мяха, һү, нооһо үйлэдбэрилгые эрид дээшэлүүлхэ арга боломжын ехэ байһаниие гэршэлнэ. Хэрбээ түрүүшүүл шэнгеэр һарлаг, хайнаг, хальмаг үүлтэрэй малай зуун үнеэн бүриһөө 82—90 тугал түлжүүлдэг, илангаяа зунай бэлшээриин үедэ тугал, буруу, хашарагуудай шэгнүүрые ехээр нэмээдэг болоо һаа, үхэрэй мяха үйлэдбэрилгэ, худалдалгые хараа байса дээшэлүүлхэ арга бии. Харин мүнөө ажахынууд зуун үнеэн бүриһөө оройдоол 45—50 тугал түлжүүлнэ. Тэрээнһээ боложо, малай тоо толгойе олошоруулха, үхэрэй мяха абалгые дээшэлүүлхэ хэрэг гэдэргэ татагдана.

Үнеэдэй һү шэмын үшөөл бага дээрэһээнь сагаан эдеэн гүрэндэ өөдтэй худалдагданагүй, энэ продуктаар районой хүн зоной хэрэглэмжэ хүсэд хангагданагүй. Һү ехэтэй һайн үүлтэрэй гунжадые түлжүүлхэ, һаамхай үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлжэ, оролдосотой бэрхэ һаалишадые табижа, һү һаалияа эрид дээшэлүүлхэ хэмжээ абаха сагнай ерээ.

Хада уула, ой тайга газартай манай эндэ адуун һүрэгые шадажа үсхэбэрилбэл, энээндэ бодото анхарал хандуулбал, ехэ ашагтай һалбари болоно. Гэбэшье районой колхозуудта нёдондо зуун гүүн бүхэнһөө оройдоол 54 унаган абтажа, адуун һүрэгэй тоо толгойе олошоруулха түсэб дүүргэгдээгүй. Илангаяа «Коммунизм» колхоздо олон адуун гарзалуулагдаа, унагад тон үсөөн абтаа. Адуушадые хамтын подрядай гуримаар хүдэлгэдэг болгохо, мяханда тушаагдаха адууе, гүүнүүдые илгажа харууһалдаг, эдеэлүүлдэг болохо шухала. Тиигэжэ жэл бүри түс тустаа 300 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэй 300 хүрэтэр адуу мяханда тушаадаг болохо зорилго табигдана.

Гол һалбари — мал ажалдаа эрид хубилалта хэхын тула малай үүлтэрые һайжаруулха, малшадай ажалай эмхидхэлдэ шэнэ, түрүү онол арга нэбтэрүүлхэ болонобди.

Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ гээшэ бүгэдын хэрэг гэжэ мэдэнэбди. Районой түб тосхоной, мүн ажахынуудай түбүүдэй болон хүдэлмэришэдэй тосхонуудай хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр һайса хангахын тула баһал зарим тэды тодорхой хэмжээнүүд абтана. «Коммунизм» колхоздо 1700 эмэ тахяатай фермэ эмхидхэгдэжэ, тэндэһээ абтаһан үндэгэн магазинуудта худалдагдадаг болоо. Хүн зоной хубиин ажахынуудһаа үлүү гараһан мяха, һү худалдажа абаха хэрэгшье эмхидхэгдэнэ. Гэбэшье энэ талаар бии байһан арга боломжо үшөөл хүсэд хэрэглэгдэнэгүй. Бэлэдхэлэй организацинуудай хангалтагүйгөөр хүдэлһэнһөө боложо, ехэхэн сагаан эдеэн саг соогоо зонһоо суглуулагдажа абтанагүй. Мүн арадай депутадуудай сомоной Соведүүдэй тодорхой хэмжээ абаагүй дээрэһээнь хубиин ажахынуудта хууляар хараалагдаһанһаа үлүү мал бариха ушар үзэгдэнэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай районой республикын түб газарнуудта автомобильна харгыгаар холбогдоһоной ашаар хүн зониие жэлэй ямаршье сагта овощ, хартаабха, үрэ жэмэсэй продуктнуудаар хангаха асуудал шиидхэгдэжэ байна. Саашадаа эндээ овощ хадагалха ехэ байра түхеэрхэмнай. Тэрэшэлэн районой зарим предприятинуудта хамһабариин ажахы бии болгохо асуудал шиидхэгдэхэ ёһотой.

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ эрид ургалта туйлахын тула тэрэнэй материально-техническэ үндэһэ һууриень бэхижүүлхэ хэрэгтэйнь элитэ. Түбхын түрүүн трактор, машинануудые заһабарилха мастерскойтой болохо минеральна үтэгжүүлгэ хадагалжа, колхозуудта хубаарилжа үгэхэ хэрэгые зүбөөр эмхидхэхэ ёһотойбди. Тарянай, олон жэлэй ногооной үрэһэ бэлдэхэ болонобди.

Хүн зоной ажаһуудалай, соёлой, хэрэглэмжын, медицинын, худалдаа наймаанай талаар хангаха байрануудые, һургуули, интернат, соёлой барилгануудые олоор бариха шухала болоно. Мүн ажахынууд болон районой түбэй хоорондохи харгынуудые һайн болгохо, хүүргэнүүдые бариха байнабди. Тиимэһээ түрүүшын ээлжээндэ барилгын үйлэдбэриин баазые бэхижүүлхэ хэрэгтэй болоно.

Шэнэ табан жэлдэ район экономическа болон социальна хүгжэлтынгөө шэнэ шатада гараха, бүхы һалбаринууднай урагшаа ехэ алхам хэхэ байһаниинь элитэ.

Д. НАХАНЦАКОВ,
арадай депутадуу[illegible] ра[illegible]но
Соведэй гүйс[illegible] түрүүлэгшэ.

«ХҮСЭЕЭ ЗАНГИДАН...»

Үнгэрэгшэ арбан нэгэдэхи түсэбтэ табан жэл манай гэр бүлын ажал хэрэгүүдтэ яһала урагшатай, амжалтатайшье байгаа гэхээр. Жэшээлхэдэ, бидэ гэр бүлөөрөө хүдэлхэдөө, харууһалдаг үнеэдэйнгээ зуун толгой бүхэнһөө 82 тугал абажа томо болгоо, бүхы һүрэгэйнгөө 99,4 процентыень бүрин бүтэн ондо оруулаад, ажахы соогоо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа гараа, шагнал магтаалда хүртөө һэмди.

Һүүлэй хэдэн жэлдэ манайхин һарлаг үнеэдые харууһалнабди. Бидэ эдэ үнеэдһээ тугалнуудые абаад, эхэнүүдэйнь һүөөр тэжээхэ гэхэ гү, али хүхүүлэн түлжүүлжэ, томо болгодог ажалтайбди. Тиихэдээ тэдэниие жэлтэй болгоод, эхэнүүдһээнь һалгаахадаа түс бүриень 115—120 килограммда хүргэдэгбди. Саашадаа тэдэмнай томо болгогдожо, эрэнүүдынь мяханда тушаагдана, эмэнүүдынь малай һүрэг шэнэлхээр үлөөгдэнэ. Ондоогоор хэлэбэл, манайхин шэнги тугалнуудтай үнеэдые харууһалдаг малшадай оролдолгын, мэргэжэл шадабариин ашаар колхоздо үхэрэй мяхан ехээр абтаха, гүрэндэ худалдагдаха, малай тоо толгойшье түргэнөөр олошоруулагдаха байна. Энээн дээрэһээ урдахи харюусалгаяа һайн ойлгонобди.

Тэрэ мүртоо хээрын, илангаяа холын хада уулын бэлшээриие зүбөөр, ашагтайгаар хэрэглэжэ, гаргаша багатайгаар мяха ехээр абаха болонобди. Юуб гэхэдэ, эндэмнай үбһэ абаха сабшалан, тарянай газаршье тон бага, ногоотой эдинсэтэй бэлшээришье хомор ха юм даа. Мал түхэреэн жэлдээ хада уулын ара, үбэрөөр, ой модон соогуур лэ бэлшэнэ бшуу. Хажуугаарнь үбэл эртэ саһан ехэ ородог, хабар хожом болотор хүйтэн байдаг. Зарим жэлдэ зундаа ган гасуур боложо, бэлшээриин, сабшалангай ургасые муудхаана.

Эдэ бүгэдэ малшадта бэрхэшээл тохёолдуулна. Тэдэниие дабажа гарахын тула бүхы хүсэ шадалаа, арга боломжоёо элсүүлэн хүдэлхэ баатай болонобди. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлэй намар, бүри октябрь һарада манай колхоздо малай бэлшээри зузаан саһаар хушагдажа, дээгүүрээ мүльһэтэн хальһатаад, үхэрнүүдэй бэлшэхэдэ тон хүшэр болоо. Зургаан жэлэй саана баһал иимэ байдал тохёолдоо һэн. Энэ хүшэр хүндэ байдалые дабажа гараха, малаа гарзалуулангүй ондо оруулхын түлөө бүхы манай ажалшад, хүтэлбэрилэгшэд, зоотехмэргэжэлтэд тон ехэ оролдолго гаргана. Зарим гүүртэнүүдэй мал холын — Дэби, Сэнсэ, Тиссэ голнуудай бэлшээридэ абаашагдаа. Нүгөөдүүлынь хүршэ колхозуудай бэлшээридэ туугданхай. Хүршэ Түнхэнэй районой Мон нютагта 100 гаран үхэр абаашагдаад, үбэлжүүлэгдэжэ байна.

Ядажа ерэхэдээ хаташаһан бургааһадые, модоной мүшэр отолжо, малаа хооллуулха саг ерэнэ. Зарим бэлшээридэ саһыень аргатай газартань этэнэбди. Манай колхоздо бүхыдөө 5 600 эбэртэ бодо мал үбэлжэжэ байна. Колхозоороо бүхыдэнь 1 200 гаран тугал абажа түлжүүлхэ даабаритайбди. Бүхы шадалаараа оролдоно, хүсэ хүлһэеэ гамнангүй хүдэлнэ гээшэбди. Олонхи малшаднай иимэ хүшэр хүндэ байдалай тохёолдоод байхада тон оролдосотой, журамтайгаар ажаллажа, амжалта туйлана.

Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн жэлдэ эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаһан малшад, тугаллаха үнеэдые харууһалдаг В. Л. Балданов, В. Д. Забанов, буруу, хашарагуудые түлжүүлдэг малшад М. О. Арзухаев, Б. Д. Осоров, Б. Х. Дондоков, Ф. С. Сомонов, В. Д. Самаев В. С. Хаманганов, М. Л. Мунконов, В. З. Марзаев гэгшэд бүхы бэрхэшээлнүүдые эрэлхэг зоригтойгоор дабажа, олондо жэшээ харуулна.

Энээнтэй хамта манай хүршэ Түнхэнэй районой ажахынууд арга хүргынгөө зэргээр үбһэ тэжээл үгэжэ туһална. Тээсгэнэй тэндэхи «Сибиряк» колхозһоо һайн шанартай һолоомон асарагдажа, малда эдюулэгдээ. Тэрэнь ехэ туһа нэмэри болоо. «Скотоимпорт» нэгэдэлэйхид үбһэ үгөө. Хүн зомнай үбгэн, залуугүй үбэлжэлгын үедэ манда ерэжэ, туһалалсана.

Мал ажалнай тиимэл хүнгэн бэшэ, ямаршье бэрхэшээлэй тохёолдожо болохо ажал гээшэ. Илангаяа хада уулатай, шэмэрүүн уларилтай орон нютагта үбэлжэлгын үедэ хэн малшан газаагаа хүсэд хүрэхөөр үбһэ тэжээлтэй байнаб, тэрэл амжалтын түлхюурые барижа байдаг гэхэдэ алдуугүй. Бэшэ хубинь малшадай өөһэдынь оролдосоһоо, дүй дүршэлһөө дулдыдадаг.

Иигээд ерэхэдээ саашадаа иимэ бэрхэшээлнүүдые амжалтатайгаар дабахын, ямаршье жэлдэ найдамтай үрэ дүнгүүдые туйлахын тула үбһэ тэжээл лэ ехээр бэлэдхэдэг болохо, газарайнгаа ургасые дээшэлүүлхэ ёһотой болонобди. КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүд соошье иимэл зорилго табигдана ха юм.

Хэдышье бэрхэшээлэй тохёолдоо һаань, би өөрөө бүхы хүсэеэ зангидан хүдэлжэ, харууһалдаг малаа нэгэшье гарзалуулангүй ондо оруулха, зуун үнеэн бүриһөө 80 тугал түлжүүлхын түлөө тэмсэхэб.

Э-Б. ПУТУНКЕЕВ,
«50 лет Октября»
колхозой ахалагша малшан.

ЗУРЫНАЛ, ЗУРЫНАЛ ХАРГЫ

Хада уулын хоорондуурхи хабшуу, ялхитай, шулуутай харгыгаар хүхэ сэнхир үнгэтэй «Уазик» автомашина үдэр бүхэндэ шахуу табилуулжал ябадаг. Энэмнай районой соёлой байшангай агитбригадын гэшүүд ажахынуудай холо, ойрын гүүртэнүүдтэ ошожо, малшадта һонирхолтой концерт, наада харуулхаяа ярана гээшэ. Агитбригадынхид һара бүхэндэ концертнэ программаяа шэнэлжэ, хүн зониие хужарлуулдаг һайн заншалтай.

Тэрэ үдэр бидэ тэдээнтэй хамта «Улаан-Аха» колхозой Бүрэн голой, Дэбһэгэй, Алаг Шулуунай малшадта зорижо ошобобди. Энэ агитбригада найман гэшүүдһээ бүридэнэ. Аялга дуунуудаа ханхинуулһаар хадын харгы дабажа, холын малшадай үбэлжөөнүүдтэ тэшэ табилуулбабди. Урда үдэрынь түс колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ хонходожо, малшадта ошохоёо байһанаа дуулгаһан юм. Тиимэһээ хүтэлбэрилэгшэд дам саашань малшадтаа энээн тухай мэдээсэһэн байгаа ааб даа.

Хэнэйшье мэдэһээр, эндэхи харгы хүнгэн бэшэ. Хада уула, хүтэл дабаанууд, гол горход зимда захагүй байралдана. Тиигэжэ ехэхэн сагынь харгыда гарана. Хаа-яа баһа машинань эбдэржэ хээрэ зогсодогшье ушар бии. Заримдаа харгыдаа тэдэнэр хоноһоншье байха. Энэ баримта юу харуулнаб гэхэдэ, малшадые баясуулха, урма зоригыень бадаруулхын тула бага бэшэ эрмэлзэл, оролдолго хэрэгтэй байна бшуу. Агитбригадын хүтэлбэрилэгшэ соёлой хүдэлмэриин ветеран Т. Ш. Пронтеева юм.

— Нүхэд, сагаа гээнгүй репетицие хэе даа, — гэжэ Александр Пронтеев хэлээд, баяанаа абажа, Ч-Р. Намжиловай үгэ дээрэ бэшэгдэһэн Б. Ямпиловай «Сагаан далитай гулабхаа» гэжэ дуу гүйсэдхэжэ эхилнэ. Агитбригадын дуунай бүлэгэйхид тэрэниие дахан, уран һайханаар дууланад. Дуушан, соёлой байшангай методист Ангелина Ошорова Сэрэн Хоборковой «Амаршалгын дуун» һайханаар гүйсэдхэнэ...

Уданшьегүй хадын хормойдо түхеэрэгдэһэн малшадай үбэлжөөнүүд харагдажа эхилбэ. Эндэ тугалтай үнеэдые харууһалдаг гурбан гүүртэ зэргэлжэ байрладаг юм. Гушаад жэлдэ мал ажалда хүдэлһэн, арбан хүүгэдые хүмүүжүүлжэ, томо болгоһон Эхэ-геройн Е-Х. Д. Будаева эндэ ажаһуудаг байба. Агитбригадынхидай ерэһэн тухайнь дуулаһан малшад, хонишод олоороо сугларшаба. Аялга, дуун, шог наадан тиигээдшье эхилээ һааб даа. Сугларагшад агитбригадынхидые тон халуунаар угтажа, альга ташалдана. Илангаяа тэдээндэ Балдан Ябжановай «Нэгэтэ» гэһэн шог рассказ һайшаагдаба. Тэрэниие Л. Манханов уран һайханаар уншаа. Т. Ш. Пронтеева Л. Манханов хоёр Цырен Шагжинай «Будамшуу» гэжэ зүжэг сооһоо нэгэ хэһэг харуулжа, хүн зониие һонирхуулба. «Жара наһанайм жаргал», «Бэе бэеэ гамнаял» гэһэн дуунууд гүйсэдхэгдөө. Залуу хатаршад В. Литвинцев, Вера Дамбаева, дуушад А. Хаптагаева, С. Холхоева гэгшэд сугларагшадта халуун дулаанаар угтагдаа. Алаг Шулуунай малшад концертын түгэсхэлдэ агитбригадынхидта халуун баясхалан хүргөөд, дахин ерэхэдээ шэнэ программа асархыень хүсэжэ үдэшөө.

Үдэшэ нилээд оройхон болоошье һаань, агитбригадынхидые Дэбһэг гэжэ һууринда байдаг малшад баһал хүлеэжэ байгаа бшуу. «Орой болоо, харгы холо, гэртээ бусая» — гэжэ хэлэхэ хүн үгы һэн. Юуб гэхэдэ, хүн зониие, малшадые соёл болбосоролой талаар һайнаар хангаха гээшэ мүнөө үе сагай эрилтэ болоно гэжэ булта ойлгоно. Дэбһэгэй малшадһаа үдэшын 11 часта гаража, Орлиг тээшээ зорихоор харгыда гараа бэлэйбди. Тиигэжэ ябаһаар хүсэд хүрөөгүй, тошоной халиһан горхон дээрэ машинамнай байшаба. Хоёр час шахуу тэрэнээ түлхижэ, татажа, арайшамай гаргаа һэмди. Эндэл хада уулын харгын хүшэр хүндэнь ойлгогдобо. Орлиг түбтэ һүниин 3 сагта хүрэжэ ерэгдээ.

Эдэнэр ганса мүнөө бэшэ, харин оло дахин иимэ ушартай тохёолдоһон ааб даа. Хэды тиигэбэшье Эдеэ хоолой программые бэелүүлжэ, хүшэр хүндэ үбэлжэлгые үнгэргэжэ байһан малшадые соёлой талаар һайнаар хангаха гэжэ тэдэнэр оролдоно гээшэ.

Ж. ЮБУХАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ахын районой соёлой байшангай бүлэг артистнууд малшадта концерт харуулжа байна.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ХАРЮУСАЛГАТАЙГААР ХАНДАХАДА

Манай ажахыда эбэртэ бодо мал олоор үсхэбэрилэгдэхэһээ гадна, хонид баһал үсөөн бэшэ юм. Колхознай район соогоо хонидые эгээл олоор үсхэбэрилдэг, энэ һалбариһаа ашаг олзошье ехээр абадаг ажахы гээшэ.

Эндэмнай юһэн отара бии. Тэдэнэй зургаандань эхэ хонид харууһалагдана. Бидэ гэр бүлөөрөө тэдэ отарануудай нэгыень даажа байдагбди. Манайда диилэнхидээ өөһэдынгөө бодото ажалые олоһон, дүршэлтэй, шадабаритай, урдахи харюусалгаяа ойлгодог хүнүүд хонишоноор хүдэлнэ гэхээр. Жэшээлхэдэ нёдондо, мүн энэ жэлдэшье эхэ хонидые харууһалдаг олонхи нүхэднай зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа дээшэ хурьга түлжүүлээ. Жэшээлхэдэ, В. М. Ошоров, А. А. Хантагаев, В. Л. Шарастепанов, С-Ж. О. Доржиев гэгшэд онсо шалгарна.

Бидэ гэр бүлөөрөө нёдондо зуун эхэ хонин бүриһөө 106 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүхэнһөө 3,7 килограмм нооһо хайшалаа, хурьган бүхэнөө 23 килограмм шэгнүүртэйгээр эхэнүүдһээнь һалгаагаа һэмди. Энэ жэлдэшье тэрээнһээ доошо бэшэ үрэ дүн туйлахаа аабзабди гээд һанагдана.

Хори гаран жэлдэ колхозойнгоо хонин ажалда хүдэлжэ, бидэ ниитын адууһа малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ багаханшье һаа өөһэдынгөө бодото хубитые оруулха гэжэ оролдодог гээшэбди гэхэдэ алдуугүй, ехэ һайрхаһаншье хэрэг болохогүй ёһотой. Юуб гэхэдэ, ажалай үрэ дүнгүүд хүнэй оролдолгын, зүрхэ сэдьхэлэй, үнэн сэхэ ажалһаа, шадабариһаа дулдыдадаг. Хэһэн хүдэлмэриимнай зэргээр лэ үрэ дүнгүүд тобойжо гарана бшуу.

Бидэ хабартаа-зундаа үглөөнэй 5—6 сагһаа хонидоо бэлшээридэнь гаргажа, үдэрэй халуун болотор шүүдэртэй ногоо садатарынь эдюулхые оролдодогбди. Үдэрэй халуунда тэдэнээ ундалуулаад, һэрюун газарта амаруулһан бэеэрээ дахин һүни болотор адуулдагбди. Тиигэжэ хонидой нооһоной хайшалагдаха болотор тэдээндээ хүсэ шадал һайса абхуулжа үрдинэбди. Илангаяа хабарзаанда байлгажа, хонидые бэлшээхэдэ һайн. Тэндэ колхозой туһаламжаар байра түхеэрэгдэһэн юм. Удаань хонидоо хайшалжа дүүргэн сасуугаа Сайлаг гэжэ горхон өөдэ Хониной Буулгааһан гэжэ зуһаландаа нүүжэ, һүрэгөө адуулжа зуһанабди. Тэндээ үбэлжөөндэ ороторoo байдагбди. Эндэмнай үргэн тала, хадын үбэр майла газар юм. Модоной узуууртахи ногоон намаада хонидоо атаржуулан бэлшээхэдээ, буртаг бургааһатай газарта тэдэниие наринаар харууһалха хэрэгтэй. Ой тайгын ан арьяатан хонидые барижашье болохо бшуу. Август-сентябрь һарада эхэ хонидоо хусада табижа үрэжүүлдэгбди. Энэ үедэ үбэлжэлгэдөө баһал бэлдэжэ эхилдэгбди. Намарай элдин сагта хонидые һайнаар бэлшээхэһээ гадна, холимог тэжээл үгэхэ гээшэ шухала. Тобир тарган хонидһоол һайн түл абтадаг. Баһа хусануудые зүбөөр шэлэжэ абаха хэрэгтэй. Зарим хусануудай үрэһөө эхир хурьгад олон гарадаг юм. Манай отделениин зоотехник Ш. Ш. Будаев һайн үрэжэлтэй хусануудые һүүлэй үедэ асардаг болоо.

Үбэлжэлгын эхилхэһээ холо урда хото хорёогоо, зэр зэмсэгээ бэлдэжэ, хонидтоо эдюулхэ тэжээл зөөжэ абаха гэхэ мэтэ ажал мундадаггүй. Энэмнай үбэлжэлгэдэ бэлдэлгын эхин шата, бүхы амжалтымнай үндэһэ һуури болоно. Юумэеэ шадаал һаа, эртэлжэ бэлдэхэ, хотоёо дулаалха хэрэгтэй гэжэ тоолодогбди. Байрын хана хаяа, соорхойе бүтүүлхэ шабаха, сагаадаха, дезинфекци хэхэ, байра соохи таһагуудаа яб байса бэлдэнэбди.

Эдэ бүгэдые хаһа сагтань бүтээжэрхихэдэ үбэлжэлгын үедэ өөһэдтэмнай хүнгэн байна бшуу. Зундаа бидэ хорёо соохи гү, али газаахи хуурай хохир шэбхые наринаар суглуулжа обоолдог, бэлдэдэгбди. Үбэлэй хүйтэнэй сагта дэбдихэр хэхэ хуурай хохиртой байха гээшэ ехэ һайн. Бидэ хурьгадаа юрын лэ аргаар сакман болгожо абадагбди. Түрүүн нарай хурьгадые 2—3 хоногой туршада эхэтэйнь байлгаад, удаань үсөө үсөөншэгөөр хамталан сакман эмхидхэнэбди.

Хурьгадай түргэн томо болохын тула витаминтай минеральна тэжээл, загаһанай тоһо, мел, дабһа, модоной ногоон шэлбүүһэ, аарса, аяганга гэхэ мэтые эдюулдэгбди. Эдэмнай эгээл хэрэгтэй бодо-

ДЕПУТАТ—АРАДАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭ

САГАЙ ЭРИЛТЭЭР

лэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаһаниинь, арадай депутадуудай Зэдын районно Соведэй депутадаар олон жэлдэ һунгагдажа байдагынь наймаалагша Х. Л. Банзархановае гансал һайн талаһаань гэршэлнэ ха юм.

Һаруул уужам залтай универмагай хоёрдохи дабхарта эхэнэрэй хубсаһанай таһаг оршоно. Найман хүнһөө бүридэһэн энэ таһаг Ханда Лубсановнада даалгагданхай. Размер размерээрнь тааруулжа, аятай зохидоор үлгэгдэһэн үнгэ бүриин хубсаһанда дүтэлжэ, бэедээ барижа, дуратай һаа, үмдэжэ үззэжэ байгаад хараха дүүрэн арга боломжо олгогдонхой. Теэд энээниешье бү гайхая. Бэлэн хубсаһанай магазинда хаанашье хадаа иимэрхүү байха ёһотой бшуу. Харин тус таһагта хүдэлжэ байһан залуухан басагадай: «Танда юун хэрэгтэйб? Туһалхадамнай болохо. Манай магазинда түрүүшынхиеэ ороһон янзатайт»,— гэжэ хандахадань, зохид байгаа һэн.

Мүнөө үеын олон тоото мэргэжэл сооһоо нэгэхэн, наһанайнгаа мэргэжэл шэлэхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ. Харин залуухан басагад илангаяа наймаалагшын мэргэжэл шэлэнэ. Петропавловкын техническэ училищи дүүргэһэн дүрбэн басагад эндэ хүдэлмэрилхээ ерэнхэй.

Наймаалагша Л. Х. Банзархановае бусадһаа илгадаг һайн талань юуб гэхэдэ, тэрэ залуушуулые һурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулдаг байна.

— Тусхай мэргэжэлтэй болоо хадаа дүүрээ. Юумэ хуу мэдэхэ болонхойб,— гэжэ залуушуул түрүүшээр һанадаг юм,— гээд Ханда Лубсановна хөөрэнэ.— Харин бодото ажабайдал дээрэ ондоохон байхадань, гансата урма зоригоо хухаржа, ажалаа хаяхеашье һэдэдэг гээшэ. Тиимэпээнь би залуу басагадта мэргэжэлэйнгээ удха шанар, эрилтэ ехэтэй, шухала тухаинь ойлгуулхые оролдодогби. Залуушуулда эсэпаар орео юумэ дааргадаггүйб. Шадабаринь хүрэхөөр, сэдьхэлэйнь ханахаар дааоьриһаа эхилхэш. Байн-байн бэедээ найдажа, этигэжэ эхилхэдэнь, дүүрэн эрилтэ табижа орохош. Худалдаа наймаанай ехэ зал соо олон хүнэй дунда орошоод байхадаа, залуу наймаалагшад нэгэ жааханаар зоригоо алдаад байдаг юм. Энэ үедэнь тэдэндэ туһалха, али болохоор дүнгэхэ хэрэгтэй гэжэ һанадагби. Хүн зонтой хүдэлхэ гээшэ тон орёо хэрэг. Нэн түрүүн бэеэ барижа һураха хэрэгтэй гэжэ заадагби.

Мэргэжэлээ шудалха гээшэмнай шэнэ хүндэ баһал нэгэ шалгалта болодог. Залуу нүхэрэйнгөө шамайе ехэшье дуратай бэшээр шагнажа, алхам бүхэниинешни адаглан хаража байхыень хуу ойлгожол байхаш. Тиигэ тиигэһээр бэе бэеэ ойлгодог, эсэсэй эсэстэ дададаг заншалтайбди.

Һурган хүмүүжүүлэгшэ-наймаалагша гээшэ мэргэжэлэйнгээ гансал һайн талые тэмдэглэхэ бэшэ, харин хүшэр хүндэ үенүүд тухайнь хэлэхэ ёһотой юм ааб даа. Тиигээгүй һаашни, залуушуул түрүүшынгээ шанга шалгалтые дабажа шадахагүй жэшээтэйл,— гэжэ Ханда Лубсановна өөрынгөө дүй дүршэлһөө үнэн зүрхэнһөө хубаалдаа һэн.

Залуушуулһаа гадна Ханда Лубсановнатай хамта үеынь хүнүүд хүдэлдэг юм. Жэшээлхэдэ, Мария Агеевна Корпукова наймаалагшаар мүн лэ гушадахи жэлээ хүдэлнэ.

Тус универмагай директор А. И. Побокова өөрөө залууханшье һаа, хүтэлбэрилэгшөөр дэмы табигдаагүй хэбэртэй. Тэрэ хүдэлмэрилэгшэ бүхэн тухайгаа һайн мэдэнэ, сэгнэлтэ үгэнэ.

— «Ханда Лубсановнатай хамта хүдэлхэдэ, ехэ хүнгэн байна. Ажалаа эрхимээр мэдэдэг. Коллективэйнгээ түсэбөө дүүргэхын түлөө ходо һанаата болодог заншалтай. Наһатайшье болоо ябана гээшэ ааб даа. Хойто жэлдэ наһанайнгаа амаралтада гараха. Машина юумэ эреэд лэ, өөрөө бааза ошожо, гүйсэ һайтай эд бараа шэлэжэ абаад ерэдэг. Сэг сагтань тааруулаад, бараа шэлэхэдээ одоол абьястай гээшэ,— гэжэ нүхэр Побокова тэмдэглээ һэн.

Мүнөө Петропавловкын сельсоведэй депутат Х. Л. Банзарханова хүн зоной эрилтэ хангаха хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулна. Дайнай инвалидуудые гэртэнь хангана, һайндэрэй бэлэгүүдые бэлдэнэ, машинаар ябажа, гүүртэ, отарын малшадташье айлшална.

Мүнөө үеын наймаалагшад ганса эд бараанай эрьесын түсэб дүүргэхэ, худалдан абагшадые һайнаар хангаха уялгатай бэшэ, мүн тэдэнэр сагай эрилтын ёһоор, эд бараанай шанар шэнжые ойлгохо, ассортиментыень мэдэхэ, хүн зонтой үгээ ойлголсожо шадаха, худалдаа наймаанай экономико мэдэхэ ёһотой. Богонёор хэлэхэдэ, тэрэ худалдаа наймаанай хэрэгэй үндэр мэргэжэлтэ байха зэргэтэй. Петропавловка тосхоной универмагай таһагые даагша депутат Х. Л. Банзарханова сагай эрилтын ёһоор алхална.

Б. НАЙДАНОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Х. Л. Банзарханова.

ДОЛООН ХОНОГ СОО...

КПСС-эй XXVII съездэ зорюулан, ДОСААФ-ай областной комитет «Знание» бүлгэмэй республиканска эмхитэй хамта лекторнуудай бүлэгые бүридүүлжэ, Сэлэнгын райондо долоон хоног соо авто-аяншалгада тэдэнь гараад ерэһэн байха юм.

Бүлэгэй бүридэлдэ ДОСААФ-ай обкомой түрүүлэгшын орлогшо П. Н. Вторушин, оборонно бүлгэмэй лекторнуудай бүлэгые даагша, дайнай ветеран Н. М. Туманов, тус бүлэгэй гэшүүн, дайнай ветеран В. М. Лесников гэгшэд оролсоо. Тэдэнэр Гусиноозерскын һургуулинуудта, холхеэ холбооной узелда, хүдэлмэршэдэй хамтын байрануудта, Сэлэн-Дүүмын заһабарилгын-механическа заводто, Тохойн 26-дахи СПТУ-да, Ягодныш һү һаалиин фермэдэ, Химпын, Шасарганын совхозуудта, автотранспортна предприятида бүхыдөө 30 гаран лекци уншаа.

Н. М. Туманов мүнөө үеын уласхоорондын байдал тухай хөөрөө, харин П. Н. Вторушин, В. М. Лесников сэрэгэй-патриотическа темэ дээрэ тогтоһон байгаа.

Тэрэшэлэн бүлэгэй гэшүүд ябаһан нютагуудаараа ДОСААФ-ай, «Знание» бүлгэмэй эхин эмхинүүдэй хүдэлмэритэй танилсажа, туһа хүргоо.

Ч-Д. БУДАЕВ,
Октябрьска районой ветерануудай совэдэй түрүүлэгшэ.

ТАСС — АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

ПОРП-ын ЦК-гай ПЛЕНУМ

ВАРШАВА. ПОРП-ын ЦК-гай пленум ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь В. Ярузельскиин түрүүлэлгэ доро эндэ болобо. ПОРП-ын X съездэ партиин Центральна Комитедэй Тезисүүдэй проектые, кадрова политикын асуудалнуудаар ПОРП-ын IX съездын шиидхэбэринүүдэй ямараар бэелүүлэгдэжэ байһые пленумдэ хабаадагшад зүбшэн хэлеэ.

Совет коммунистнуудай партида, бүхы уласхоорондын коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүд түүхэтэ удха шанартай байна гэжэ пленум дээрэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэхэдээ, эдэ шиидхэбэринүүд ПОРП-ын X съездын хүдэлмэридэ, партиин бүхы ажал ябуулгада ехэ үүргэ нүлөө үзүүлхэ байна гэжэ мэдүүлнэ.

США-гай ПОЛИТИКЫЕ БУРУУШААНА

СТОКГОЛЬМ. У. Пальмее хүдөөлүүлгэдэ хабаадаһанайнгаа һүүлээр Швециин ниислэл хотодо үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ Никарагуагай президент Даниэль Ортега үгэ хэлэхэдээ, Никарагуа тушаа США-гай гэмтэ муухай политикые эрид буруушааба. Сандинис правительствые унагааха талаар Сагаан байшангай гарһан хүсэл эрмэлзэл һанаа зобооно. Никарагуада эсэргүү ээрхэг түримхэй политика бэелүүлхэдээ, США хүнэй эрхые бүдүүлигээр хазагайруулна.

Контрреволюционно бүлэглэлнүүдэй бандидуудтай хоорэлдооюудые хэхээ Никарагуаган правительство хэзээдэшье столой саана һуухагүй юм гэжэ президент тэмдэглээ.

Гондурастай харилсаа холбоогоо һайжаруулхые правительствынгаа бэлэн байһан тухай Д. Ортега мэдүүлбэ.

РЕФЕРЕНДУМЭЙ ДҮНГҮҮД

БЕРН. Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида Швейцариин орохо тухай асуудал тушаа нийтэ национальна референдумэй дүнгүүд тухай баримтанууд эндэ толилогдоо. Дуугаа үгэлгэдэ хабаадагшадай 75 шахуу процентнь ООН-до хабаадалгые буруушааһан байна. Хэблэлэй һанамжын ёһоор, ООН-до оробол, Швейцариин баримталдаг саг үргэлжын нейтралитет «аюул түбэгтэ дайрагдажа» болохо гэжэ олонхид тоолоно.

Мүнөө үедэ Швейцариин конфедераци ООН-ой дэргэдэ адаглагшын уялгатай юм. Тэрэнэй газар дайда дээрэ уласхоорондын олон тоото эмхинүүд, тэрэ тоодо Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин хэдэн албан, эмхи зургаанууд байрладаг.

ТУСХАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЫН МЭДҮҮЛГЭ

НЬЮ-ЙОРК. Тус районой оронуудай гаргаһан хүсэлэл оролдолгонуудай үндэһөөр Түбэй Америкэдэхи байдалые эбэй ёһоор гуримшуулан шиидхэлгые ООН-ой гэшүүн бүхы гүрэнүүд дэмжэхэ аабза гэжэ этигэн найдажа байһанаа ООН-ой Генеральна секретарь мэдүүлээ гэжэ Перес де Куэльярэй тусхай түлөөлэгшэ мэдүүлбэ. Бодото дээрээ никарагуан арадта эсэргүү дай үүдхэхые, Түбэй Америкэдэхи байдалые политическэ аргаар шиидхэлгэһээ арсахые уряалһан президент Рейганай мартын 16-да телевиденеэр хэлэһэн хархис үгые шэнжэлэн тайлбарилха гуйлтада харюу үгэхэдөө, тэрэ иимэ мэдүүлгэ хэһэн байна. Энээнтэй дашарамдуулан, ООН-ой Аюулгүйн Совет 530-дахи тогтоол баталан абаа һэн гэжэ ООН-ой Генеральна секретариин түлөөлэгшэ һануулба. Түбэй Америкэдэхи хёмороо зүришэлдөөе шиидхэхэ харгы замуудые бэдэрхэ талаар Контадорско бүлэгэй хүсэлэл оролдолгонуудые энэ тогтоол соо һайшааһан байгаа.

ОЛОНИИТЫН МИТИНГ

ГАВАНА. Гренадын революциин долоодохи жэлэй ойдо зорюулагдаһан ниислэл хотын олониитын түлөөлэгшэдэй митинг империализмда эсэргүү һаналаа нэгэдэлгын толотомо жагсаал болобо. Американ сэрэгүүдэй Гренадые зэрлиг муухайгаар булимтаран эзэмдэһыень тэрэндэ хабаадагшад эрид буруушаагаа.

Латинн Америкэдэ, Карибска далайн оршондо Рейганай захиргаанай бэелүүлжэ байдаг ээрхэг түримхэй, булимтархы хараа шэглэлые тэдэнэр дураа гутан буруушааба. Никарагуа мэтын бэеэ дааһан байдалтай гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ империалис бүдүүлиг хамааралсалга, ээрхэг түримхэй ябуулгануудай, хашалта харшалалтын, хардалга гүрдэлгын политика тус районой арадуудай эрхые хаһаха, Вашингтонһоо тэдэниие дулдыданги байдалда оруулха гэһэн зорилготой байна. Гренадын ба Зүүн Карибска бусад гүрэнүүдэй үндэһэ һуури дээрэ империалис шэнжэтэй хархис бүлэглэл байгуулха гэһэн Сагаан байшангай гэмтэ муухай түсэбүүд иимэл зорилготой байна гэжэ Кубадахи Морис Бишопой нэрэмжэтэ патриотическа хүдэлөөнэй түлөөлэгшэ Дон Рохас митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Энэ бүлэглэл Кубада, Никарагуада, тус районой революционно-сүлөөрэлгын бүхы хүдэлөөнүүдтэ зүрюу харшаар шэглүүлэгдэнхэй байна.

КОМИТЕДЭЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ СЕССИ

НЬЮ-ЙОРК. Эхэнэрнүүдые газаашалан харшалха ябадалые усадхан зайсуулха комитедэй ээлжээтэ сесси ООН-ой штаб-байшан соо боложо байна. Тэрээндэ хабаадагшад эб найрамдалай түлөө тэмсэлээ эдэбхижүүлхэ уряатайгаар манай түби дэлхэйн бүхы хүнүүдтэ, ООН-ой гэшүүн-гүрэнүүдэй правительствануудта, правительствада ородоггүй эмхинүүдтэ хандаба. Эб найрамдалай хэрэг ажабайдалай бүхы һалбаринуудта эрэшүүлтэй тэн адляар хабаадаха эрилтэ эхэнэрнүүдтэ табина, бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдалан түлөө тэмсэлдэ эхэнэрнүүдэй удаан саг соо онсо ехэ хубитаяа оруулһыень тэмдэглэнэ гэжэ Эб найрамдалай уласхоорондын жэлтэй дашарамдуулан, тэдэнэй нэгэн дуугаар баталан абаһан тогтоол соо заагдана.

Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин соносхоһон эхэнэрнүүдэй арбан жэлэй туйлалтануудые шэнжэлэн сэгнэхын тула нёдондо жэлэй июль һарада Найробидо болоһон бүхэдэлхэйн конференци саашадаа эхэнэрнүүдэй бэелүүлхэ гол зорилгонуудые баталһан байгаа гэжэ документ соо мүн лэ тэмдэглэгдэнэ.

БҮТЭМЖЭТЭЙ ХАРЮУҺАА ХУЛЖАЛГА

ВАШИНГТОН. Президент Рейган ядерна туршалгануудые «хизаарлаха» тухай дурадхал оруулба гэжэ Сагаан байшан мэдээсээ. Зүгөөр энэнь, Сагаан байшангай баталһанай ёһоор, политическэ адаглагшадай һанамжаар, «яһала тодорхой ба холын хараа бодолтой дурадхалынь» ядерна бүхы тэһэлэлгэнүүдые болюулха тухай Советскэ Союзай дурадхалда бүтэмжэтэй һайн харюу үгэлгэһөө хулжаха талаар шэглүүлэгдэһэн США-гай захиргаанай ээлжээтэ политическэ ябуулга болоно.

Рейганай дурадхал ядерна буу зэбсэгые газар доро туршалгые хизаарлаха тухай договорые, амгалан тайбан зорилготойгоор газар доро ядерна тэһэлэлгэнүүдые хэхэ тухай договорые «шалгалгын» техническэ асуудалнуудта хабаатай байна. Эдэ договорнууд, 1974 болон 1976 онуудта СССР-эй, США-гай хоорондо гар табигдабашье, американ талын гэмээр эсэслэн баталагдаагүй байһаар.

Тэрээнһээ гадна, апрель һарын гурбадахи неделидэ США Невада штадта ядерна буу зэбсэг туршалга хэхые хараална гэжэ Сагаан байшангай мэдүүлгэһээ элирнэ.

«Хүдэлмэриин сагые гуримшуулха тухай» гэһэн Франциин правительствын зохёоһон шэнэ хуулиин проект хүдэлмэришэн ангиин зүгһөө эрид шууд буруушаагдана. Һаяхана Парижда болоһон олон мянган хүнэй хабаадалгатай жагсаал дээрэ хүдэлмэришэн анги өөрынгөө эрхэ хамгаалхаар бэлэн байһанаа мэдүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: буруушаалай жагсаалай үедэ.

ТАСС-ай фото.

Георгий ДАШАБЫЛОВ

ГУРБАН ХОНОГ ГУРРАГЧААТАЙ

Республикымнай газетэнүүдтэ, «Байгал» журналда иимэ һонин мэдээсэл һаяхан толилогдобо.

«ВЛКСМ-эй ЦК-гай болон «Комсомольская правда» газетын эмхидхэһэн интернациональна агитбригада февралиин эхеэр Улаан-Үдэһөө БАМ-ай түб хото Тындэ руу зорибо. Тус агитбригадын бүридэлдэ Монгол ороной түлөөлэгшэд оронхой. Советскэ Союзай ба МНР-эй Герой, летчик-космонавт Ж. Гуррагчаа хүндэтэ айлшанаар уригдажа, совет хүнүүдэй анхарал татаһан урмашуулһан байна. Буряадай бүлэг уран зохёолшод аха дүү монгол арадай суута хүбүүнтэй уулзажа, хэзээдэшье мартагдашагүи, ёһотойл анда нүхэдэй зугаа хөөрэлдөө үүсхээ. Уулзалгынгаа түгэсхэлдэ Жүгдэрдэмидийн Гуррагчаа «Байгал» журналай уншагшадта фото-зурагаа бэлэглээд үреэлэй иимэ үгэнүүдые бэшээ:

«Байгал» сэтгүүлийн уншигчдад ЗХУКН-ын XXVII их хурлын угтсан хөдөлмөртөө шинэ амжилт гаргахыг хүсье!

Ж. ГУРРАГЧАА».

Эдэ мүрнүүдые уншаад, энэ мэдээсэл дуулаад байхадаа, 1982 оной намар албанай хэрэгээр Монгол ороноор ябаһан, МНР-эй түрүүшын космонавт Жүгдэрдэмидийн Гуррагчаатай уулзаһан, хэдэн үдэр тэрээнтэй зугаалһан тухайгаа дурсан хөөрэхэ дуран хүрэбэ.

1.

Улаан-Баатар хотодо үглөөгүүр хүрэжэ ерээд, Монголой Уран зохёолшодой холбоондо ошобоб.

МНР-эй Уран зохёолшодой холбооной дэргэдэхи хариин оронуудай комиссиин түрүүлэгшэ Урианхай, «Цог» журналай харюусалгата секретарь Батбаяр хоёр намайе угтажа абаба. Тиигээд «Улаан-Баатар» гэжэ гостиницада түбхинэһэнэйнгээ һүүлээр «Цог» журнал, «Утга зохиол урлаг» газетын нэгэдэмэл редакциин зүблэлэй дарга Далантайн Тарватай уулзажа анда журналнууд болоһон «Цог» «Байгал» хоёрой холбоо барисаан, ерээдүйн түсэбүүд, дүй дүршэлөө андалдалгын саашанхи зорилгонууд тухай удаан хөөрэлдэбэбди. Түсэбүүд ехэ даа.

Монгол ороноор ябажа, дурасхаалта ямар газарнуудтай танилсаха тухай асуудалай гарахада, хажуудамнай һууһан Урианхай иигэжэ дурадхаба:

— Белоруссиин уран зохёолшо Александр Петрович Капустин эндэ айлшалжа ерэнхэй. Тэрээнтэй суг хамта ябахатнай бэшэ гү? Тэрэ нүхэрнай Монгол орон тухай ном бэшэхэ түсэбтэй. Сансарын ууган ниидэгшэ Гуррагчаатай уулзаха хүсэлэнтэй.

Иимэ юумэ дуулаһан бишье баярлашабаб:

— Болохо гү?

— Болоно, болоно, — гэһэн харюу дуулдаба.

...МНР-эй ниислэл хото Улаан-Баатарай дурасхаалта газарнуудта хоёр үдэрнай зорюулагдаба. Тииһээршье байтар космонавт Гуррагчаа мүнөө амаралтада гаранхай, түрэһэн нютаг — Булган аймагаа ошонхой гэһэн һураг дуулдаба.

Монголой зохёолшо нүхэднай тэндэ ошохо хэрэгыемнай ехэ һайнаар эмхидхэжэ, МНР-эй Гүрэнэй шангай лауреат, суута уран зохёолшо Сэнгын Эрдэные бидэндэ газаршанаар томилбо. Тиигээдшье Эрдэнэ өөрөө Монголой түрүүшын космонавт тухай ном бэшэжэ эхилһэн байгаа. Бидэ гурбанай зорилго, хүсэлнүүд хэб нэгэн тааралдажа, намарай сэлмэг үглөөгүүр Улаан-Баатарһаа баруулжаа, Булган аймаг тээшэ УАЗ машинаар гарабабди.

...Булган аймаг Монголой ниислэл хотоһоо гурбан зуун модоной газарта оршодог.

Энэ аймаг 1938 оной январиин 15-да байгуулагдаһан юм. 50 мянган дүрбэлжэн километр шахуу газар уһан дайдатай. Дүшэ гаран мянган хүн зонтой. Аймагай түб Булган хотодо 10 мянга гаран хүн зон ажаһууна.

Монгол ороной хойто зүгтэ оршоһон Булган аймаг ой модотой, талатай, хадатай дайда болоно. Домог үльгэртэ ороһон Хангайн хаданууд эндэмнай сербылдэнэ ха юм. Энэ аймаг Архангайн, Үбэрхангайн, Сэлэнгын, Түб, Хүбсэгэлэй аймагуудтай, СССР оронтой хилэлдэг.

Үзэсхэлэн һайхан, дурасхаалта газарнууд эндэ олон. Эг-Сэлэнгын, Эг-Тарбагатайн голнууд, Уран Тогоон уула, Булган, Хүгэнэ хаанай байгаалиин үзэсхэлэнгүүд. монгол арадай баатар Магсаржавын дуулгата бунхан, П. Е. Щетинкин, Х. Чойбалсанай арадай хубисхалда хэһэн баруун зүгэй байлдаануудай штаб-музей, МНР-эй баатар С. Лхагвадоржийн хүшөө. Цогт хун тайжын ордонгой үлэгдэлнүүд, уйгуурнуудай хойто ниислэл Байбалык болон бусадшье дурасхаалта газарнууд эндэ бии.

Булган хаан уула, Хантай, Бүрэгхантай, Авзага-Хайрхан, Бүрэн, Намнан, Залман, Бүхэн шар гэхэ мэтэ орьёл хаданууд сербылдэнэ. Сэлэнгэ, Орхон, Туула, Эг, Ханүй гэһэн тунгалаг уһата гол мүрэнүүд урдана, Хульж, Ханүй, Үнэгэтын сагаан гол, Хунт, Үүрт, Эрдэнэт, Хөөбэр гэһэн эмтэй домтой аршаанууд, Харгал, Шарга, Цэгээн, Айрхан нуурнууд мүнгэн толинуудаа наранда ялалзуулна.

Аймагай газар дайдын 30 процентые ой модон эзэлнэ.

Эндэ 15 сомондо хүдөө ажахын 11 нэгэдэл, гүрэнэй хоёр ажахы (госхоз) болон бусад ажахынууд, зургаанууд бии.

Булган аймаг Монголой Арадай хубисхалай алтан үлгы болоно. 1921 оной хабар Сибириин суута партизан П. Е. Щетинкин арадай хубисхалай хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Х. Чойбалсан хоёрой ударидалга доро ябаһан сэрэгүүд барон Унгернын дээрмэшэдые эндэ бута сохиһон түүхэтэй.

Нэгэ миллион тухай толгой адуу мал, хони ямаан, тэмээн энэ аймагта тоологдоно. Хүдөө ажахын нэгэдэлнүүд мүнөө үеын трактор, машинануудаар зэбсэгжэнхэй.

Шанаржуулгын «Эрдэнэт» гэһэн асари ехэ комбинат эндэ оршожо, шэнэ социалис хото олон мянган галнуудаа үдэшэ бүхэндэ носооно.

Сомон бүхэндэ юрэнхы эрдэмэй дунда, найман жэлэй һургуулинууд бии. Эндэхи зоной дүрбэдэхи хүн бүхэн мүнөө һурана. 15 клуб, 50 гаран улаан булан, уншалгын байшангууд тоологдоно. Соёлой ордон, үргэн экрантай кинотеатр. 22 кинопункт, нүүдэл кино бии.

МНР-эй зургаан, ажалай арбан гурбан баатарнууд эндэһээ суурхан гараа. Жэшээлхэдэ, арадай баатар С. Магсаржав, гайхамшаг баатар, түрүүшын летчик Ч. Шагдарсүрэн, геройнууд Л. Дендар, С. Лхагвадорж, Ж. Нэхийт, ажалай баатарнууд Д. Даважав, З. Очир, С. Бадамсүрэн, Ц. Амгалан, СССР-эй, МНР-эй Герой, летчик-космонавт Ж. Гуррагчаа, МНР-эй спортын түрүүшын габьяата мастер Б. Түбдэндорж болон бусад болоно.

...Асфальтаар хушагдаһан харгыгаар автомашинамнай дунгинан гүйнэ. Чалхаа гэжэ нэрэтэй жолоошомнай белорус уран зохёолшо Александр Петрович Капустиние хажуудаа һуулгажархинхай, хирэ болоод лэ үгэ андалдан, хөөрэлдэн ябана.

Тиигэжэ ябатараа. Александр Петровичнай гэдэргээ бидэн тээшэ эрьен хаража:

— Ундан хүреод байна. Нэгэ тээ орожо сай уугаа һаа, зохид байгаа, — гэбэ.

Эрдэнэ үндэгэд гэжэ, аяар холын Белоруссипаа ерэһэн айлшандаа һанаагаа зобошобо хэбэртэй:

— Иигээд лэ удангүй айлда хүрэхэбди. Сэгээ уухабди. Ши, Георгий, залуугаараа иишэ тиишээ хараашалжа, гүү уяһан айлые ололши.

«Сэгээ» гэһэн үгэ дуулажархиһан Капустимнай һэр-мэр гэшэбэ:

— Сэгээ гэнэ гүт? Оо, гоёл байгаа! Казахстан ороноор ябахадаа, сэгээ гээшые яһалал амасаһанби.

...Наран баруун тээ ошонхой. Наһажаал болоһон Чалхаа жолоошомнай яаралгүйшэг гүйлгэнэ.

Гэнтэ харан гэһээмни, бури холохон даа, нюдэнэй арай хүрэмэ газарта һэеы гэрнүүд сайран харагдаба.

— Айлнууд... Холол хаш даа, — гэжэ би үгэлбэб.

— Энэшни холо бэшэ гээшэл, — гэбэ Эрдэнэ.

Бүлэг айлнуудта тиигэһээр дүтэлбэбди. Һаалиин гүүртэ хэбэртэй. Газаагуурнь үнеэдэй ябаха харагдана.

— Гүүнүүд уятай, — гэжэ Эрдэнэ баярлаба...

Хүрэжэ ерэхэдэмнай, наһажаал монгол эрэ хүн бидэниие угтажа абаад, захын нэгэ гэртэ орохыемнай уриба.

Бидэшье һэеы гэрэй тэгэндэ тобойһон түмэр пеэшэнэй хойно гаража, заахан һандалинууд дээгүүр набтархан шэрээ тойрон һуубабди.

Гэрэй эзэн үбгэн сагаан пластмасса хүнэгөөр дүүрэн сэгээ асаржа, шаазан томо аяганууд соо хэжэ, хүн бүхэндэмнай дохин барюулба.

Үнинэй сэгээ уугаагүй Эрдэнэ бидэ хоёр бэеэ баринтажа, зааха-зааха амталаад, гэрэй эзэнтэй ярилдажа һуунабди. Александр Петровичнай ехэл дуратайгаар тэрэ сэгээень гудамхижархёод, хоёрдохи аягаяа хүүлэбэ.

Тиигэһээр байтар, газааһаа таба-зургаан басагад һубарилдан орожо, хани халуунаар бидэнтэй мэндэшэлдэбэ. Шэг шарайгаар сэбэр һайханууд. Гүлмэр залуунууд.

— Саальчин хүүгэд,— гэжэ гэрэй эзэн танилсуулба.

Энэ тэрэ юумэн тухай хөөрэлдэнэбди. Монголой түрүүшын космонавт Гуррагчаада ошожо ябаһан тухайгаа хэлэхэдэмни басагад хүхюунээр дохисогоолдобо.

Александр Петровичнай зүүн ханадахи оронууд дээгүүр жэрылдэжэ һууһан һаалишад тээшэ харан харан энеэбхилнэ:

— Ямар гоё басагад гээшэб!

Үнэхөөрөөшье һайхан басагад... Мүнөө үеын үндэр һэнтэй. ута түриитэй гоё сэбхинуудые, угалза торгон тэрлигүүдые үмдэнхэй. Ханхинаса энеэлдэнэ. Бидэнэй харгыдаа мордохо гэжэ забдахалаар, нэгэ басаганиинь хитэнгеэр хэлэбэ:

— Орой болоо. Хүрэхэ газартнай холо. Хонохоёо яагааб? Үглөөгүүр эртэ...

— Юун гэнэб? — гэжэ Капустимнай һонирхошобо.

— Хоногты гэжэ урина...

Александр Петрович бидэн тээшэ эрьежэ, Эрдэнэ бидэ хоёроо шарайшалан хараба.

— Ябая, ябая!— гэжэ Эрдэнэ яаруулба.

Белорус зохёолшомнай дурата дурагүйгөөр һэеы гэрһээ гаража, машинада һууба.

2.

Талын харгынууд олон даа. Хайшаашье ошоһон юм ааб даа. дүрбэн зүг, найман хизаар тээшэ зурылдана. Ябаһаар байтарнай, харанхы болошобо.

Төөришэбэбди. Энэш, тэрэш харгыда ороод гүйлгэлдэнэбди. Теэд зааха үзүүрэйнь олдохо гээшэ гайтайл хэш даа.

Эрдэнэ хамар доро аалихан гэмэрнэ:

— Тэндээ хонохо юмые!

Талаан болоходо, һүниин халаанда гараад, газар хахалжа ябаһан тракторист хүбүүдтэй дайралдажа, тэдээнһээ харгы һурагшалһаар, иишэ тиишээ түлгэһөөр ондого-сондого ороһоор «Гурбан булаг» сомоной түбтэ ерэжэ, гостиницада ороод, һүниин тэнгһээ хойно унтахаяа хэбтэбэбди.

Сомоной партийна хиналтын дарга Дашдамба үглөөгүүр эртэ бидэндэ ерэжэ, халуун эдеэ хоолоор, намарай шэнэхэн сэгээгээр хүидэлбэ.

Александр Петровичнай сэгээтэй аяга хараад, юундэшьеб тэрэниие саашань түлхибэ. Би гайхаһандаа:

— Ябат? — гэжэ асуубаб.

— Үгы, үгы!— гэжэ тэрэм уршаганаба.

Ушар байдалаа, ерэһэн зориһон хэрэгээ Дашдамбатай удаан зүбшэбэбди. Тэрэмнай иигэжэ хэлэбэ:

— Гуррагчаа эжы абынгаа гэртэ, хээрын отарада байна. Таанадай ерэхэ тухай дуулаанхай. Бидэшье хүлеэжэ байгаа һэмди. Гуррагчаагай һураһан һургуулида мүнөө ошоё.

Найман жэлэй һургуули. Долон зуу гаран үхибүүд эндэ һурадаг. Холын малшадай үхибүүдтэ гүрэнэй бүхы тэдхэмжэ олгогдонхой.

Һургуулиин директор Буянхишиг, һуралсалай талые даагша Ёндон хоёр бидэниие дахуулан ябажа, космонавт Гуррагчаада зорюулагдаһан музейтэеэ танилсуулба.

Сансарта ууган ниидэгшын багадаа бариһан сүүмхэ, бэшэһэн дэбтэрынь, урилдаанай мори унахадаа үмдэдэг байһан малгайнь, уншадаг номынь болон бусад олон хэрэгсэл, зүйлнүүд эндэ табяатай. Космонавтын ажабайдалай замые дэлгэрэнгыгээр харуулһан фотоальбом бидэниие ехэтэ һонирхуулба.

Удаань 8-дахи «а» классай һурагшадтай уулзабабди. Энэ классда 36 хүбүүд, басагад һурана. Арбан наймандинь — басагад. Эрхим һурадаг 13 хүн бии.

Энэ классаархин зунайнгаа амаралтын үедэ түрэл нэгэдэлдээ туһалжа, ажал хэһэн байна. Жэшээлхэдэ, Оюунбалиг гэжэ басаган зунай һарануудай үедэ 2100 килограмм һү наадан байна. Тиихэдэ классай староста Ганцоожи олон зуун сэсэг тарижа ургуулаад, 60-ыень һургуулидаа бэлэглээ.

Космонавт Гуррагчаагай нэрэмжэтэ класс. Дүрбэдэхи классай үхибүүд эндэ һурадаг. «Гуррагчаагай һууһан» гэжэ гаршаг-тэмдэгтэй партада Монхчулуун басагахан һууна. Эрхимээр, һайнаар һурадаг. Иимэл хадаа энэ партада һууха эрхэдэ хүрэһэн ха юм.

Үхибүүд ээлжээ ээлжээгээр урда гаража, өөрынгөө уран шадабари харуулба. Монголой мүнөө үеын уран зохёолой һуури табигша Нацагдоржын «Миний нютаг» гэһэн шүлэг уншагдаба, хоёр гурбан дуунууд гүйсэдхэгдэбэ.

Уярмаар һайхан. Илангаяа бидэнэрэй хүзүүнүүдтэ пионерэй улаан галстугуудые үхибүүдэй зүүлгэхэдэнь, угаа һонин, зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ байба.

— Гуррагчаа мэтээр һаин һурагты. Сансарта ниидэшьегүй һаа, заримантнай ниидэжэ болохо. Түрэл Монгол орондоо хэрэгтэй, туһатай хүнүүд бологоты!— гэжэ үреэгээд, баяр жаргалай толоор бадарһан шарайнуудтай һурагшадтай хахасабабди.

...Гуррагчаагай гэртэхин «Гурбан булагһаа» арбаад модоной газарта ажаһуудаг. Тэдэнэр нэгэ газарта үнишье байдаггүй ааб даа. Хониной бэлшээри һайнтай газар бэдэрээд лэ, Тарнын голые зубшаад нүүжэ ябадаг.

Намарай һайхан үдэр. Монголой космонавтын гэртэхинэй байдаг газар тээшэ ошожо ябанабди. Нэгэ дабаа дабаад, майлатай, доботой аад, нилээд тэгшэ газарта гаража ерэбэбди.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

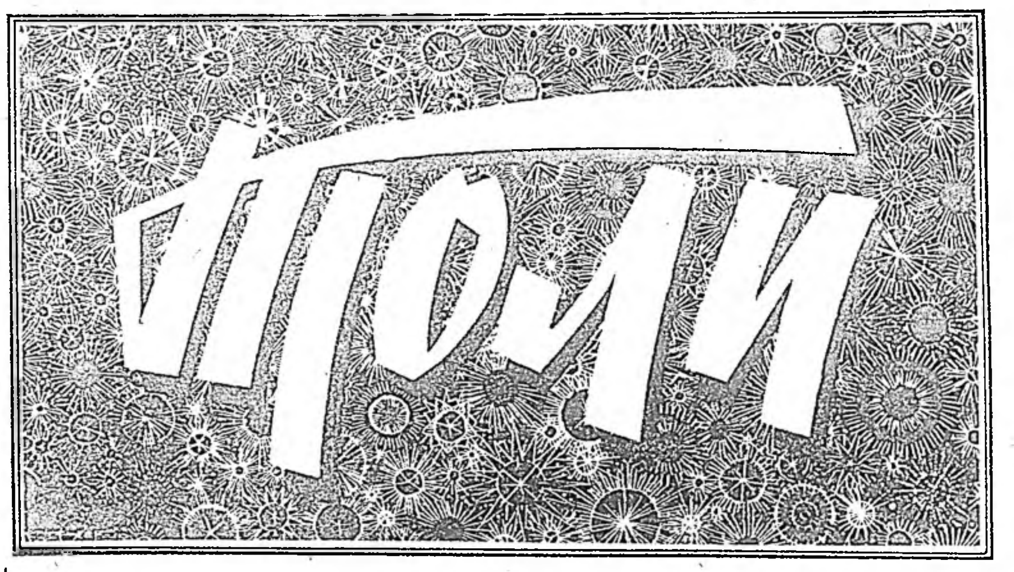

ТЕАТР

КОМИССАР

Ленинградай композитор Г. А. Банщиковай «Комиссар» гэhэн баледэй премьерэ уржадэр Улаан-Үдэдэ болобо. Агууехэ Октябриин революциин дүлэтэ үдэрнүүдые, үйлэ хэрэгүүдые зураглан харуулhан Вс. Вишневскиин «Оптимистическэ трагеди» гэhэн пьесын удхаар найруулан табигдаhан КПСС-эй XXVII съездын хүндэлэлдэ зорюулагдаhан энэ балет зохёохы хүдэлмэриин ү н д э р хэмжээнэй бүтээл болоо гэжэ сэгнэхээр.

...Үгытэй ядуу арад зон баяд ноёдой дарлалтаhаа мултаран гарахаа hэдэнэ. Удангүй гайхамшагта вождь Ленин (артист А. Родин) ендэр дээрэ гаража, «Аврорын» дууhаа hэргэн бодоhон арад түмэниие шэнэ ажабайдалда, тэрэнэй зориг жүүлhан үзэгдэлөөр энэ зүжэг нээгдэнэ. Тиигээд лэ мэдээжэ пьесын үзэгдэлнүүд хойно хойноhоо гаража эхилнэ: залуу Комиссар эхэнэрэй (РСФСР-эй габьяата артистка Е. Самбуева) ерэхэдэнь, матросууд аяг ааша тайгаар угтана; анархис үзэлтэй энэ команда үлбэр хүгшэниие, плендэ а б т а г ш а д ы е өөрынхеэрээ сүүдлэнэ. Илангаяа хүгшэнэй партиие гүйсэдхэhэн Буряадай АССР-эй арадай артистка Е. Протасовагай онсо маягтай, hонирхолтой хатарые тэмдэглэхээр.

Баледэй хоёрдохи үзэгдэл хэнэй хэн байhые, геройнуудай абари зангые, хүсэл бодолнуудые дууhан элирхэйлнэ. Урин hайхан сэдьхэлтэй, үсэд шангаа зантай Комиссарай хүтэлбэрилдэг большевигүүдэй бүлэгэй урдаhаа эгээл мэхэтэй дайсан, шуран түргэн Сиплый (РСФСР-эй габьяата артист В. Ганженко) тэмсэнэ. Могой шэнги хоротой, ямаршье юумэнhээ мултаран гарадаг, билдагууша, үхэлhөө айжа, хэндэшье hаймhардаг хүнэй образые хүдэлэсэ бүхэнөөрөө тон зүбөөр байгуулжа, харагшадта бэлигтэй артист байhанаа этигүүлээ. Гол герой Алексейн партиие гүйсэдхэhэн Георгий Мергеновтэ ехэ даабари үгтөө. Тэрэ харагшадай этигэлые харюулжа шадаа, яhала hонин образ байгуулаа. Удамаршын аяг аашые хатарай хэлээр республикын габьяата артист А. Перепечай дамжуулаа.

Комиссарай партиие гүйсэдхэhэн театрай мэдээжэ артистка Екатерина Самбуева илангаяа hүүлшын үзэгдэлдэ тоб гэмэ хурса образ гаргажа, хүнгэн солбоноор хатараа.

Бишыхан рольнуудта хатарhан артистнууд тон ойлгосотой, зүжэгэй гол удхые тодорхойлhон образуудые байгуулаа гэжэ тэмдэглэхээр. Энэ хадаа тон шухала ажаглалта бшуу. Жэшээнь, анархистын партиие гүйсэдхэhэн мэдээжэ артист Ю. Муруев бишыханшье рольдо хатархадаа, дүүрэн удхатай, зохидхон образ мүндэлүүлээ.

Балетнэ зүжэгэй амжалтада уран зураашадай, хүгжэмшэдэй, найруулгын цехэй хүдэлмэрилэгшэдэй оруулhан хуби та ехэ гэжэ тэмдэглэхээр. Тиихэдэ энэ баледые найруулан табигша, Свердловскын оперо болон баледэй ахамад балетмейстер А. А. Дементьевэй хүдэлмэриие харагшад үндэрөөр сэгнэжэ, халуун альга ташалгаар угтаа.

Партиин түүхэтэ съездэ зорюулагдаhан энэ балет тухай түрүүшын hанамжануудаа хэлэхыень республикымнай искусствын мэдээжэ хүнүүдтэ хандажа, иимэ харюунуудые абаабди.

РСФСР-эй арадай артист П. Т. Абашеев:

— Энэ балет гансашье манай республикын бэшэ, бүхы совет хореографиин гайхамшагта үйлэ хэрэг болоно гээшэ. Мүнөө үеын сагые, революциин үндэр ехэ мэдэрэлтэйгээр харуулhан гүнзэгы удхатай энэ баледтэ хабаадаhан гол геройнууд — артистнууд Виктор Ганженко, Георгий Мергенев, Екатерина Протасова, Юрий Муруев hонирхолтой образуудые байгуулаа. Бидэ нэн түрүүн найруулан табигша Александр Александрович Дементьевтэ баяраа мэдүүлнэбди... Иигээд лэ саашадаашье суг хүдэлхэ хүсэлтэйбди.

Тус театрай ахамад дирижер, РСФСР-эй арадай артист И. Г. Айзикович:

— Хүгжэмыень хүтэлбэрилхэ гэhэн дурадхалдань би тон дуратайгаар зүбшөөлөө үгөө hэм. Энэ хореографиин хэлэн мүнөө үеын ажабайдалые тайлбарилна, хүгжэмтэеэ нягта холбоотой. Найруулан табигша хүгжэмые hайн мэдэхэ байна. Энэ зохёол манай хүдэлмэридэ онсо hуури эзэлхэ. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, сонхомнай гэнтэ нээгдээд лэ, шэнэ hэбшээн үлеэhэн шэнги болоо. Бидэ энэ зүгэй ольhые саашадаа унтараангүй, бүри гүнзэгырүүлхэ, бүри hайн болгохо зэргэтэйбди.

Энэ баледые найруулан табиhан **А. А. Дементьев** хабаадагшадта баяр хүргөөд, хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлдэ иигэжэ хэлээ hэн:

— Зүжэг бүхэн премьерээр дүүрэдэггүй гээшэ. Тиимэhээ үдэрhөө үдэртэ найруулгаяа бүри хүгжөөхэ, артист бүхэн бэлиг шадабарияа хурсадхан мүлихэ ёhотой. Баледтэ хабаадагшад өөhэд өөhэдынгөө хубитые оруулаа. Эрэшүүлэй бүлэг ехэтэ намай баясуулба. Мүн театрай оркестр бэлиг, шадабарияа харуулаа, олон инструментнүүдэй дутуушье hаань, тэрэнэй хүдэлмэриие онсолон сэгнэмээр.

Бишыхан хугасаа соо табигдаhан энэ баледэй бага сага дутагдалнуудай биишье hаа, бүхэли дээрээ үндэр хэмжээнэй зүжэг болоо гэжэ шэнжэлэгшэдшье, харагшадшье тоолоно. Театрай зохёохы хүдэлмэридэ энэ балет ехэхэн нүлөө үзүүлхэ, репертуарые шэмэглэхэ байха гэжэ этигэнэбди.

Б. ДЫМБРЫЛОВА.

Уран зохёолшын дэ[...]

СААРhАН ДЭЭРЭ НЭРЭТЭЙ БОЛГОЛСО[...]

Уран зохёолшо — Жамсо Тумунов тухай үни удаанай дуулаhаншье hаа, тэрэ хүнтэй танил бэшэ байhандаа голхордог hэнби, теэд холын фронтдо ябаhан хүнтэй хайшан гэжэ уулзахабши даа. Тиихэдэ манай буряад уран зохёолшо Эсэгэ ороноо хамгаалгын байлдаанда ябана гэжэ омогорходог, тэрэнэй фронтовой статья, рассказ, шүлэгүүдые уншадаг, дайнай газарhаа бусажа ерэхыень хүлеэдэг hэмди.

Нэгэтэ Жамсо Тумуновые ниислэл хотодоо бусажа ерэнхэй гэжэ дуулабаб. Би тэрэниие үглөөнhөө хойшо Уран зохёолшодой холбооноор, редакцинуудаар, радиогоор бэдэржэ оложо ядабаб. Харин үдын хойно Буряадай номой хэблэлдэ шэнэ поэмээ уншажа байхадань олобо гээшэб. Номой хэблэлдэ орожо үзөөгүй хүн, зүрхэ алданги юумэ хоёрдохи дабхартань гаража, таhалга бүхэн соонь юунэй болоожо байhые шагнаархан ябатараа, «Директор» гэhэн гаршагтай кабинедэй дэргэдэ ерэжэ зогсобоб. Энэ таhалга соо суглаан болоно хэбэртэй, гэрээр дүүрэн хүн зон hуунал ха, тэндэhээ тамхинай утаан анхилна. Халта нээгдэнхэй үүдэнэй забhараар суглаашад харгаданагүй, приёмнын сонхын онгорхой байhан тула газаахи шуугяанhаа боложо, зүбшэн хэлсэлгэ ёhоор дуулдаагүй. Харин нэгэл хүнэй хонгёо дорюун хоолойгоор [illegible] уншахань сонсогдоно. Сүхэ-Баатар, Сагаан-Дэмдин, Янжима гэhэн нэрэнүүдые, Чойбалсанай, Буманцэндын алдар солые, баатар партизануудай солые тэрэнэй дуудаhада, энэмнай Монгол орон тухай поэмэ уншагдана гэжэ [illegible]. Нилээдгүй болоhон хойно таhалга соонhоо суглаашад hубарилдан гараба. Юрын хубсаhа хуhартай, костюмтай уран зохёолшодой хойноhоо офицерскэ ялагар мундиртай, погонууд дээрэ алтан мүшэдтэй, олон орден, медаль ханхинуулhан сэбэр сагаан хүн гаража ерэбэ. Энэмнай гвардиин капитан, уран зохёолшо Жамсо Тумунович Тумунов байгаа hэн.

ТИИХЭДЭ Жамсо Тумунов сэрэгэй албанhаа табигдаад байхадаа, энхэ тайбан ажабайдалдаа хэхэ юумэнь зүгөөргүй ехэ аад лэ, забда сүлөөгүй ябаhан байгаа ёhотой даа. Буряад литературынгаа түрүүшын роман бэшэхэ, Уран зохёолшодой холбоондо ажаллаха, ниитын хүдэлмэридэ хабаадаха... Гэбэшье бидэнэй — залуу уран зохёолшодой холбоондо ажаллаха, ниитын хүдэлмэридэ хабаадаха... Гэбэшье бидэнэй — залуу уран зохёолшодой ормоглоод ябаhан юумые хашаргүйгөөр хаража үгэдэг hэн.

Тэрэнэй удаа аха нүхэртэйгөө олон дахин уулзаhан, шэнэ шүлэгүүдээ уншажа үгэhэн, үшөө томо зохёол бэшэхэ эрмэлзэл түрэhэн байнаб. Гансал шүлэг зохёол тухай дүүнэртээ тэрэ хөөрэлдөөд болидоггүй, бидэнэй үдэр бүриин ажамидаралаар hонирходог [illegible].

БУРЯАДАЙ Уран зохёолшодой холбоондо өөрын гэр бараан гэжэ байгаагүй. Тэрэ тогтохоhоо хойшо ходо олон ондоо эмхи зургаануудай гэр бараанда «квартирант» боложо ородог hэн.

Гушаад жэлэй саада тээ Уран зохёолшодой холбоон хадаа редакциин ногоон гэрэй нэгэ бишыхан таhалгые эзэлдэг hэн. Энэ таhалга соо хүнэйлэ байгаа сагта хүгтэй зугаа таhардаггүй hэн. Үе-үе болоод лэ, үшөө хүхюу зугаатай эльгэ хаталган энэ гэрые дорьбоохо. Заримандаа эндэмнай энеэдэн, нааданай мүрысөөн болоно гү гэжэ hанахаар байгша hэн. Эндэ сугларhан ахамад уран зохёолшод хэн хэнгүй үгэ аманда бэрхэшүүл, өөhэд хоорондоо үрдилдэжэ байгаад лэ, hонин hорьмой юумые дурдан, ябаган зугаа дэбэргэдэг hэн. Теэд ёhотой уран зохёолшодой гулидаhан газарта оньhон үгэнүүд, хүгтэй ярилдаан, сэсэ буляалдаан болонгүй яахаб даа?! Иимэ хүгжэлтэй байдал хүдэлмэридэнь hаад хэдэггүй гээшэ hэн ха, харин түсэб хараагаа дүүргэхэ хэрэгтэнь туhалжа болоо. Энэ үедэ нилээдгүй ехэхэн зохёохы ажалай бүтээгдэhэниинь мэдээжэ ха юм. Уран зохёолшодой шэнэ номые зүбшэн хэлсэлгэн, альманахай ээлжээтэ номерые бэлдэлгэн болоjол байгаа.

1948 оной намар Эхэ оронойнгоо ниислэл хото Москва хүрэжэ ошобо гээшэб. Би литературна институтда ороhон түрүүшын буряад студент байгааб. Нэгэдэхи семестр соо нютаг зоноо ёhоор мэдэхэгүй байжа, ехэл гансаардаа hэмби. Нэгэтэ ахамад уран зохёолшо Жамсо Тумуновые партийнэ [illegible] Тиигээд түрүүшынгээ шүлэгүүдые «Комсомол эрбээ» [illegible] Харин Ханда Лубсанова — урихан зантай абгай [illegible] Гэрэй эзэн Жамсо ахатан намайе залуу хүн гэжэ голонгүй, өөрынгөө найруулhан шүлэгүүдые уншадаг бэлэй...

МОСКВА городой Воровскийн гудамжын 62-дохи хуушан түхэлэй ордон соо оршоhон СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной Правленидэ манай буряад поэт өөрын хүндэл адляар тоологдодог hэн. Совет ороной Уран зохёолшодой холбооной толгойлогшод заха холын республикын хүтэлбэрилэгшэдэй нэгые ойро дүтын хүн шэнгеэр угтадаг бэлэй. Совет олонациональна литературын классигууд: Александр Фадеев, Николай Тихонов, Федор Панфёров, Анна Караваева, Самед Вургун болон бусад манай буряад поэдые хани халуунаар «Жамсо» гэжэ нэрлэдэг hэн. Илангаяа национальна литературануудай комиссиин түрүүлэгшэ, профессор-арабист, шүүмжэлэгшэ Люциан Климович буряад литературын бүрин эрхэтэ элшэн сайд шэнгеэр манай уран зохёолшо Жамсо Тумуновта хандадаг байгаа. Студент ябаhан минии зунайнгаа амаралтада гэртээ ошожо шадахаа болишоод байхада, тус комиссиинударидагшад буряад литературын элшэнэй зууршалгаар Улаан-Үдэ хүрэтэр нэгэ hарын командировко үгэжэрхибэ. [illegible]

Далантайн ТАРВА, монгол поэт

КРЕМЛИИН ОДОДОЙ ЗҮГ РУУ

Хүн түрэлтэнэй хүсэл hанал татаа,
Хүрьhэтэ дэлхэйн үүрэй мандаhан зүг руу —
Энхэлүүгэй харасаа
элэ үдэрнүүдтэ шэглүүлэн,
Энхэрэл дүүрэн hайхан бодолдо абтааб.
Хорин долоодохи съезд тэндэ болоо,
Коммунистнуудай хүсэл хүсэлтэ долгёор
Тэндэhээ дэлхэй дүүрэн эбхэрэн тараад,
Тэмсэлдэ уряалhан шэнэ бодол асараа.
Агуу Ленинэй
заяан заhан харгы —
Арадай Монголой
мүнөөдэрэй тайбан байдал.
Харыт!
Нютагтаа хабарай сэсэг ургы
Халюун дэлбэеэ
задалан hалбаран байнал!
Энхэ амгалан огторгой доро ногоон,
Эбтэй сагай зэлэл мэдэрхэ гээшэ —
Совет арадай оголон hайхан заяан,
Сог бадаруулhан сохомтой найдалай дээжэл!
Кремлиин одод хэтынгээ туяа бадарулан,
Хэнэйшье сэдьхэлдэ баяр дүүрэн сохилуулаг!

А. ЖАЛСАНОВ оршуулба.

«БАЙГАЛАЙ» НЭГЭДЭХИ НОМ

Манай республикын Уран зохёолшодой холбооной үмэнэhөө хэблэгдэдэг уран зохёолой, олониитын-улас түрын «Байгал» журналай энэ жэлэй түрүүшын ном мэнэ hая хэблэлhээ гаража, олон тоото уншагшадтаа эльгээгдэбэ.

«КПСС-эй XXVII съездые угтуулан» гэжэ ниитэ гаршаг доро КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь К. К. Шомоевой «Бүтээн байгуулгын замаар» гэhэн статья журналай эхин хуудаhануудые нээнэ.

Журналай энэ ном соо Цогто Номтоевой «Ээлжээтэ съезд», Цэдэн Галсановай «Гол аминай гурбан эрдэни», Дамба Жалсараевай «Коммунистнууд», Чимит-Рэгзэн Намжиловай «Улаан Тугнай далбана», Владимир Петоновой «Түрэл парти» гэhэн шүлэгүүд толилогдонхой.

«Шэнэ зохёолнууд» гэhэн ниитэ гаршагта Балдан Ябжановай «Үдэшэлгэ» гэжэ туужа бии. «Очерк, публицистикэ» гэжэ ниитэ гаршаг доро элдэб hонин материалнууд бии.

Монгол уран зохёолшо Дамбадоржагийн Намсрай гэгшын «Уhанай эзэн хүүхэнэй зохёоhон үльгэрэй түгэсхэл» гэжэ туужые Норпол Очиров буряадшалжа, «Байгал» журналай хуудаhануудта толилуулба.

СССР-эй летчик-космонавт, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой Г. Т. Береговойн «Дабажа гараhан замууд» гэжэ дурдалгануудые hонирхон уншамаар.

Ц-А. Дугар-Нимаевай бэшэhэн «Жамсо Тумунов, тэрэнэй гар бэшэгүүд» гэжэ статья, Жамсо Тумуновай урдань толилогдоогүй 14 шүлэг, мүн тиихэдэ РСФСР-эй ба Буряадай АССР-эй hургуулинуудай, габьяата багша Дарима Тумуновагай «Аха тухай үгэ» гэhэн hонин дурдалганууд «Байгалай» хуудаhануудые шэмэглэжэ үгөө.

Үнгэрэгшэ жэлдэ «Байгал» журналда толилогдоhон прозын, поэзиин, публицистикын эрхим зохёолнуудай түлөө журналай жэл бүхэндэ үгтэдэг шангууд барюулагдаhан юм байна. Тиин поэтесса Цырен-Дулма Дондоковагай «Жаргалай мүндэлөөн» гэhэн авторай түрүүшын роман энэ шанда хүртөө. Тэрэшэлэн журнальна публицистикын үүргые ба нэрэ хүндые хараада абалсан, Н. Галдановта — мүнөө үеын буряад тосхоной хүнүүд тухай портретнэ очеркнуудай түлөө, Д-Н. Т. Раднаевта—«Адуун hүрэг олошорог лэ» гэhэн статьягай авторта, В. П. Москвитинда — Буряадай байгаали ба амитадай аймагые сахин хамгаалха хэрэгтэ зорюулагдаhан статьянуудай түлөө шангуудые барюулха гэжэ редакци шиидхэhэн байна.

Мүн баhа журналай заншалта ондоошье ниитэ гаршагууд доро элдэб hонин материалнууд хэблэгдэнхэй.

А. ДОРОФЕЕВ.

Бууралтагүй шогтой Будамшуу

Алар гуша гаран жэлэй саана анха (түрүүшынхиеэ) табигдаhан Цырен Шагжинай «Будамшуу» гэжэ зүжэг, үнэхөөроошье, ута наhа «наhалжа» байна. Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Гүрэнэй буряад драмын академическэ театрай «алтан жасада» тэрэ оронхой.

Энэ зүжэг юугээрээ харагшадай анхарал татажа, hайшаал магтаалдань хүртэдэг хаб! Баяд, ноёд болон ламанарта хашуулан дарлагдаhан хүн зониие хамгаалдаг, хурса үгэтэй, шогууша Будамшуу тухай буряад арадай шог ёгтото онтохонуудай аялгаар зохёогдоhон ушарынь зүжэгэй амжалтын нэгэ арга нүхэсэл болоно. Хоёрдохёор, энэ зүжэг hайнаар найруулагдан табигдаа.

Бидэ энэ зүжэгтэ уянгата сэдьхэлтэй Гэрэл басагантай, үгытэй Найдантай, Елбой ноёнтой, Шэрээтэ ламатай, үбгэ hамган Порнии Пиглай хоёртой танилсанабди. Эдэнэр бултадаа өөhэдын зан абаритай, hонин, баян хэлэтэй. Үйлэдэхэ эдэ нюурнууд Будамшуугай ушаралта ябадалнуудтай холбоотой гэжэ зүжэгhөө мэдэжэ абанабди.

1983 ондо, багахан забhарлалгын hүүлээр зүжэг шэнээр найруулагдан табигдажа, Гүрэнэй буряад драмын академическэ театрай сценэ дээрэ амжалтатайгаар харуулагдана. Театрай шэнэ, гоё hайхан байшангай харалгын зал соо хүн зон илангаяа «Будамшууда» олоороо суглардаг байна гэжэ ажаглаа hэм.

Шэнээр табигдаhан зүжэгтэ театрай эрхим артистнууд хабаадалсана. Буряадай АССР-эй арадай артистнууд М. Елбонов (Будамшуу), Н. Токуренова (Пиглай), республикын габьяата артистнууд Д. Сультимов (Шэрээтэ лама), Ч. Ринчинов (Порнии), Б-Х. Рабданова (Улаахан), артистка С. Шарапова болон бусад hонин наадаараа харагшадые баясуулна.

Ф. СОРОКИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Порнии (Ч. Ринчинов), 2. Будамшуу Пиглай хоёр (М. Елбонов, Н. Токуренова).

Авторай фото.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

Спортлотонуудай мартын 16-да үнгэргэгдэhэн 11-дэхи тиражай дүнгүүдые Спортлотын лотерейн главна управлени согсолбо.

«45-hаа 6-ынь тааха спортлото»: 1.313.488 билет ороо.

Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (52 карточко) таагшад — 2.125 түхэриг, дүрбэн номер (3.043 карточко) таагшад хүнүүд — 38 түхэриг, гурбан номер (55.970 карточко) таагшад 3 түхэриг абаха байна.

«36-hаа 5-ынь тааха спортлото»: 7.698.144 билет ороо.

Табан номер (133 карточко) таагшад хүнүүд—3.503 түхэриг, дүрбэн номер (8.070 карточко) таагшад — 89 түхэриг, гурбан номер (187.531 карточко) таагшад хүнүүд 6 түхэриг абаха.

«Спортлотонуудай» 11-дэхи тиражай шүүбэринүүд мартын 31-hээ апрелиин 30 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

СҮҮДЭЙ ЗАЛhАА

ЗЭМЭЕЭ МЭДЭРХЭ БАЙГААД...

«Архидалга болон алкоголизмые зайсуулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой үндэhөөр, ниитын ёhо гурим болон ажалай журам саашадань бэхижүүлхын тулада ямар хэмжээнүүдэй абтаха байhан тухай РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум Указ гаргаhан байна. Энэ Указ 1985 оной июниин 1-hээ хүсэндөө ороо hэн.

Тэрэнэй ёhоор, гэртээ архи нэрэhэн хүнүүд хуулиин харюусалгада хабаадуулагдаха болоо hэм шуу.

Улаан-Үдэ хотын Советскэ районой сүүд иимэ хэдэн хэрэг хараба.

ВСЖД-гэй түмэр замай Улаан-Үдын дистанциин монтер, 7 класс hургуулитай, партийна бэшэ, Дивизионная станцида ажаhуудаг Вашкевич Домна Абрамовна нүхэртэеэ хамта хоюулан гэртээ архи нэрэжэ, (брага) ууха гэлсэбэ ха. Тэрэ хоёр хүсэhэнөө бэелүүлжэ байhаар баригдашоо. Тэрээнэйнгээ болзоропой дүүрэжэ, болбосорхыень үбгэ hамган хоёр шүлэhөө hайран хүлеэжэ байтараа, милициин участково инспекторто баригдашалай.

Сүүдэй экспертын шалгахада, Вашкевичэнэй нэрэжэ байhан «ундан» 13,2 градус хатуу байгаа ха.

Арадай сүүдэй урда зогсоhон Вашкевич Д. А. архи нэрэдэг аппарадые үбгэмни гэрэйнгээ орой дээрэhээ гурбан жэлэй урда тээ олоо hэн гэжэ хэлэбэ. Домна Вашкевичэй түрэhэн үдэрөө дүтэлүүлээд, тэрэнhээ бүри хатуу архи гаргажа ууха хүсэлтэй байhаниинь бүтээгүй бшуу.

* * *

«Одон» ресторанай швейцар Нелли Костюченко 8 градус хатуу унда нэрэдэг байтараа баригдаад, мүн лэ сүүдлүүлхэ баатай болоо.

* * *

Улаан-Үдэ хотын Смолиной нэрэмжэтэ үйлсын 2-дохи байшангай 5-дахи байрада ажаhуудаг эхэнэр, инвалид болоhоной шалтагаанаар пенсидэ гараhан Бабошина Валентина Ивановна 1985 оной ноябриин 10-да градустай 40 литр «унда» гэртээ нэрээд байтараа, милицидэ баригдаhан байна.

Эрхэтэн Бабошина энэ хуули бусын ябадал гаргаhанаа хүбүүнэйнгээ ба өөрынгөө түрэhэн үдэртэ айлшадые хүндэлхэ гээб гэжэ тайлбарилаа. Харин...

В. И. Бабошина сүүдэй урда зогсоходоо, хэhэн зэмээ дүүрэн мэдэрээ. Зэмэтэ ябадалыень хэдэн хүн гэршэлжэ үгэhэн байха юм.

* * *

Эндэ дурсагдаhан бүхы баримтанууд сүүдэй экспертизээр, мүрдэлгын үедэ шалгагдаhан, шэнжэлэгдэhэн хэрэгүүдэй дүнгүүдээр батадхагдана. Тиимэhээ РСФСР-эй Уголовно кодексын тааража статьянуудай үндэhөөр шиидхэгдэhэн байна.

Теэд архи нэрэгшэд хэды шэнээн ехэ саахар, дрожжо худалдажа абанаб? Эсэстэнь баригдаад, ялада ороно, хэhээгдэнэ, нүхэдэй болон арадай сүүдүүдэй урда зогсоно. Зэмэ хэхынгээ урда бодожо үзэхэеэ яанаб? Зэмэтэйгээ мэдэржэл байна ха юм.

Сүүдэй залhаа хэгдэhэн эдэ тобшо тэды тэмдэглэлнүүдhээ ямар тобшолол хэлтэйб гэхэдэ, «Архидалга болон алкоголизмые зайсуулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой үндэhөөр, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай хүсэндөө ороhонhоо хойшо үзэгдэhэн хуули бусын хорюултай ушарнуудаар заабол хэмжээн абтажа, зэмэтэ нюурнууд хэhээгдэхэ ёhотой.

Архидалга болон алкоголизмтай, гэртээ элдэб аргаар архи нэрэхэ, градустай «ундануудые» хэхэ ябадалтай тэмсэл саг зуурын кампани бэшэ гэжэ партиин документнүүд дотор сэхэ хэлэгдэнхэй гээшэ. Энэнэй үнэниие ажабайдалнай харуулна.

В. ТОКТОХОЕВА,
сүүдэй заседатель.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД:
ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 35. Н-02348. Заказ № 69. Индекс 04609.